

Study Circle Career Development Institute

२०२२ सालातील एमपीएससी परीक्षातील उतारे, मराठी आणि इंग्रजी भाषा
आकलन कौशल्य या घटकावरील प्रश्नसंग्रह

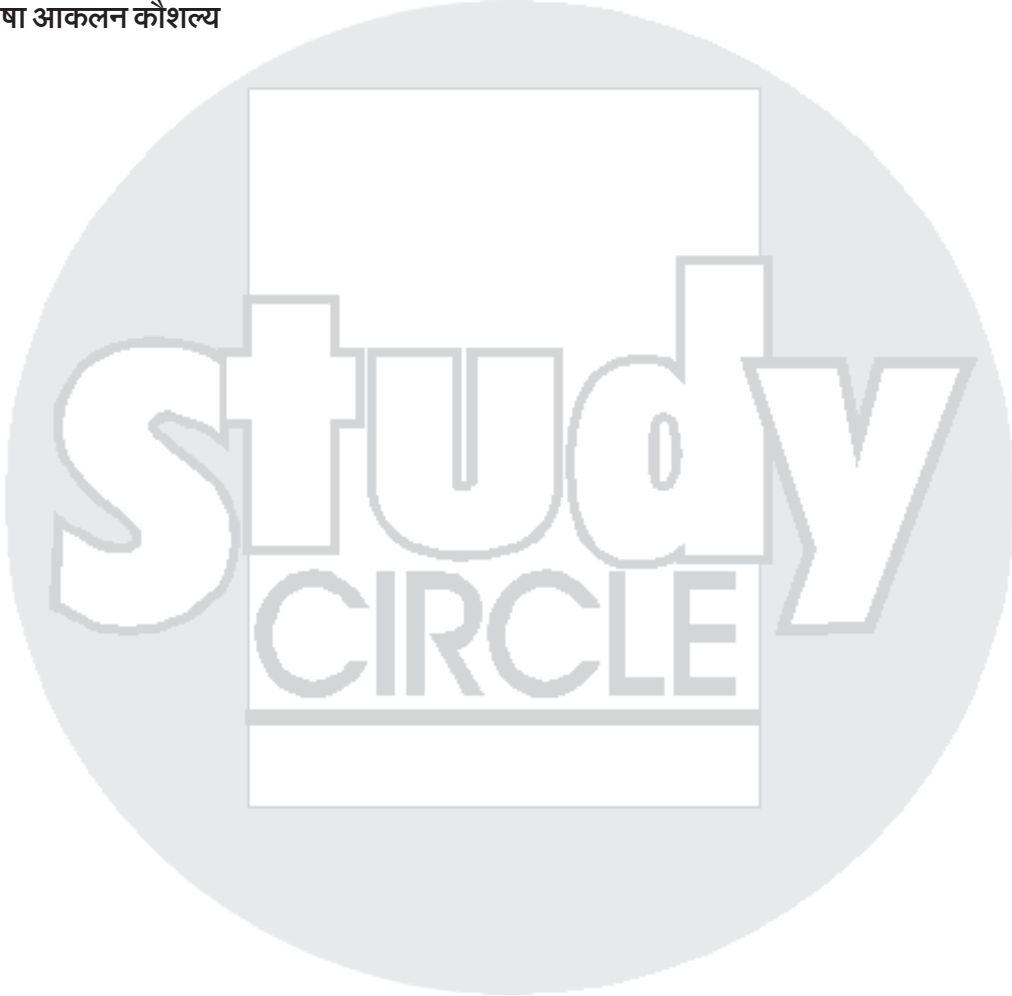
महाराष्ट्र लोकसेवा आयोगाच्या परीक्षेसाठी उपयुक्त प्रश्नसंग्रह

(१२) उतारे, मराठी आणि इंग्रजी भाषा आकलन कौशल्य

- १) ऐतिहासिक घटना
- २) साधनसंपत्ती व पर्यावरणीय बाबी
- ३) राजकीय क्षेत्र
- ४) आर्थिक व सामाजिक विकास
- ५) विज्ञान व तंत्रज्ञान क्षेत्र
- ६) कला, सहित्य व सांस्कृतिक क्षेत्र
- ७) मराठी भाषा आकलन कौशल्य
- ८) इंग्रजी भाषा आकलन कौशल्य

(१२) उतारे, मराठी आणि इंग्रजी भाषा आकलन कौशल्य

- १) ऐतिहासिक घटना
- २) साधनसंपत्ती व पर्यावरणीय बाबी
- ३) राजकीय क्षेत्र
- ४) आर्थिक व सामाजिक विकास
- ५) विज्ञान व तंत्रज्ञान क्षेत्र
- ६) कला, सहित्य व सांस्कृतिक क्षेत्र
- ७) मराठी भाषा आकलन कौशल्य
- ८) इंग्रजी भाषा आकलन कौशल्य

उतारे, मराठी आणि इंग्रजी भाषा आकलन कौशल्य यावर प्रश्न असणाऱ्या

महाराष्ट्र लोकसेवा आयोगाच्या परीक्षा

- १) राज्यसेवा पूर्वपरीक्षा पेपर -२, जानेवारी २०२२
- २) विभागीय एएसओ परीक्षा पेपर -१, मार्च २०२२
- ३) खात्यांतर्गत पोलीस उपनिरीक्षक पूर्वपरीक्षा, एप्रिल २०२२
- ४) महाराष्ट्र राज्य तांत्रिक पूर्व परीक्षा, एप्रिल २०२२
- ५) गट-ब, मुख्य परीक्षा पेपर -१, जुलै २०२२
- ६) गट-क, मुख्य परीक्षा पेपर -१, ऑगस्ट २०२२
- ७) राज्यसेवा पूर्वपरीक्षा पेपर -२, ऑगस्ट २०२२
- ८) गट-ब मुख्य परीक्षा पेपर-१, सप्टेंबर २०२२
- ९) अनुवादक (मराठी) चाळणी परीक्षा, डिसेंबर, २०२२
- १०) प्रशासकीय अधिकारी परीक्षा, डिसेंबर २०२२
- ११) विभागीय एएसओ परीक्षा पेपर -१, डिसेंबर २०२२
- १२) महाराष्ट्र राज्य तांत्रिक पूर्वपरीक्षा, डिसेंबर २०२२
- १३) स्टेनो मराठी परीक्षा, डिसेंबर २०२२
- १४) स्टेनो इंग्रजी परीक्षा, डिसेंबर २०२२

महाराष्ट्र लोकसेवा आयोगाच्या परीक्षा २०२२

- १) राज्यसेवा पूर्वपरीक्षा पेपर -१, जानेवारी २०२२
- २) राज्यसेवा पूर्वपरीक्षा पेपर -२, जानेवारी २०२२
- ३) गट -ब संयुक्त पूर्वपरीक्षा, फेब्रुवारी २०२२
- ४) विभागीय एएसओ परीक्षा पेपर -१, मार्च २०२२
- ५) विभागीय एएसओ परीक्षा पेपर -२, मार्च २०२२
- ६) जेमएफसी व दिवाणी न्यायाधीश कनिष्ठ स्तर पूर्व परीक्षा, मार्च २०२२
- ७) गट -क संयुक्त पूर्वपरीक्षा, एप्रिल २०२२
- ८) खात्यांतर्गत पोलीस उपनिरीक्षक पूर्वपरीक्षा, एप्रिल २०२२
- ९) महाराष्ट्र राज्य तांत्रिक पूर्व परीक्षा, एप्रिल २०२२
- १०) राज्यसेवा सामान्य अध्ययन पेपर -१, मे २०२२
- ११) राज्यसेवा सामान्य अध्ययन पेपर -२, मे २०२२
- १२) राज्यसेवा सामान्य अध्ययन पेपर -३, मे २०२२
- १३) राज्यसेवा सामान्य अध्ययन पेपर -४, मे २०२२
- १४) गट-ब, मुख्य परीक्षा पेपर -१, जुलै २०२२
- १५) जेमएफसी मुख्य परीक्षा पेपर-१, जुलै २०२२
- १६) जेमएफसी मुख्य परीक्षा पेपर-२, जुलै २०२२
- १७) पोलीस उपनिरीक्षक मुख्य परीक्षा, जुलै २०२२
- १८) राज्य कर निरीक्षक मुख्य परीक्षा, जुलै २०२२
- १९) खात्यांतर्गत पोलीस उपनिरीक्षक मुख्य परीक्षा, जुलै २०२२
- २०) सहायक कक्ष अधिकारी मुख्य परीक्षा, जुलै २०२२

- २१) गट-क, मुख्य परीक्षा पेपर -१, ऑगस्ट २०२२
- २२) सहायक सरकारी अभियोक्ता परीक्षा पेपर -१, सप्टेंबर २०२२
- २३) सहायक सरकारी अभियोक्ता परीक्षा पेपर -२, सप्टेंबर २०२२
- २४) लिपिक टंकलेखक मुख्य परीक्षा, ऑगस्ट २०२२
- २५) दुय्यम निरीक्षक मुख्य परीक्षा, ऑगस्ट २०२२
- २६) राज्यसेवा पूर्वपरीक्षा पेपर -१, ऑगस्ट २०२२
- २७) राज्यसेवा पूर्वपरीक्षा पेपर -२, ऑगस्ट २०२२
- २८) कर सहायक मुख्य परीक्षा, ऑगस्ट २०२२
- २९) तांत्रिक सहायक मुख्य परीक्षा, सप्टेंबर २०२२
- ३०) गट-ब मुख्य परीक्षा पेपर-१, सप्टेंबर २०२२
- ३१) उद्योग निरीक्षक मुख्य परीक्षा, सप्टेंबर २०२२
- ३२) पोलीस उपनिरीक्षक (मुख्य) परीक्षा, सप्टेंबर २०२२
- ३३) कृषी सेवा मुख्य परीक्षा पेपर -१, ऑक्टोबर २०२२
- ३४) कृषी सेवा मुख्य परीक्षा पेपर -२, ऑक्टोबर २०२२
- ३५) यांत्रिकी अभियांत्रिकी मुख्य परीक्षा पेपर -१, ऑक्टोबर २०२२
- ३६) यांत्रिकी अभियांत्रिकी मुख्य परीक्षा पेपर -२, ऑक्टोबर २०२२
- ३७) वनसेवा मुख्य परीक्षा पेपर -१, ऑक्टोबर २०२२
- ३८) वनसेवा मुख्य परीक्षा पेपर -२, ऑक्टोबर २०२२
- ३९) गट -ब संयुक्त पूर्वपरीक्षा, ऑक्टोबर २०२२
- ४०) राज्य कर निरीक्षक मुख्य परीक्षा, ऑक्टोबर २०२२
- ४१) सहायक कक्ष अधिकारी मुख्य परीक्षा, ऑक्टोबर २०२२
- ४२) विद्युत अभियांत्रिकी मुख्य परीक्षा पेपर -१, ऑक्टोबर २०२२
- ४३) विद्युत अभियांत्रिकी मुख्य परीक्षा पेपर -२, ऑक्टोबर २०२२
- ४४) स्थापत्य अभियांत्रिकी मुख्य परीक्षा पेपर -१, ऑक्टोबर २०२२
- ४५) स्थापत्य अभियांत्रिकी मुख्य परीक्षा पेपर -२, ऑक्टोबर २०२२
- ४६) गट-क सेवा संयुक्त पूर्वपरीक्षा, नोव्हेंबर २०२२
- ४७) असिस्टंट टाऊन प्लॅनर परीक्षा, नोव्हेंबर २०२२
- ४८) अनुवादक (मराठी) चाळणी परीक्षा, डिसेंबर, २०२२
- ४९) वरिष्ठ संशोधन अधिकारी परीक्षा, डिसेंबर, २०२२
- ५०) प्रशासकीय अधिकारी परीक्षा, डिसेंबर २०२२
- ५१) विभागीय एसओ परीक्षा पेपर -१, डिसेंबर २०२२
- ५२) विभागीय एसओ परीक्षा पेपर -२, डिसेंबर २०२२
- ५३) महाराष्ट्र राज्य तांत्रिक पूर्वपरीक्षा, डिसेंबर २०२२
- ५४) स्टेनो मराठी परीक्षा, डिसेंबर २०२२
- ५५) स्टेनो इंग्रजी परीक्षा, डिसेंबर २०२२
- ५६) पशुवैद्यकीय अधिकारी परीक्षा, डिसेंबर २०२२

महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग परीक्षा २०२३ अभ्यासक्रम

- १) भारताचा इतिहास आणि भारतीय राष्ट्रीय चळवळ (१५)
- २) महाराष्ट्र, भारत आणि जागतिक भूगोल (१५)
- ३) भारतीय राज्यव्यवस्था आणि शासन (१५)
- ४) आर्थिक आणि सामाजिक विकास (१५)
- ५) परिस्थितिकी, जैव-विविधता आणि हवामान बदल (१०)
- ६) सामान्य विज्ञान (१५)
- ७) चालू घडामोडी – राष्ट्रीय आणि आंतरराष्ट्रीय महत्त्व (१५)
- ८) तार्किक आणि विश्लेषणात्मक क्षमता (१०)
- ९) सामान्य मानसिक क्षमता (७)
- १०) मूलभूत संख्यात्मक क्षमता (८)
- ११) निर्णयक्षमता आणि समस्या सोडवणूक, संवाद कौशल्य व आंतरव्यक्ती कौशल्य (५)
- १२) आकलन, मराठी आणि इंग्रजी भाषा आकलन कौशल्ये (५०)
- १३) माहिती अधिकार अधिनियम (५)
- १४) महाराष्ट्र लोकसेवा हक्क (५)
- १५) माहिती व संप्रेषण तंत्रज्ञान (१०)

(१) भारताचा इतिहास आणि भारतीय राष्ट्रीय चळवळ (१५)

- १) प्राचीन भारताचा इतिहास (४)
- २) मध्ययुगीन भारताचा इतिहास (३)
- ३) आधुनिक भारताचा इतिहास (४)
- ४) भारतीय राष्ट्रीय चळवळ (४)

(२) महाराष्ट्र, भारत आणि जागतिक भूगोल (१५)

- १) जगाचा भौतिक भूगोल (३)
- २) जगाचा सामाजिक भूगोल (१)
- ३) जगाचा आर्थिक भूगोल (१)
- ४) भारताचा भौतिक भूगोल (२)
- ५) भारताचा सामाजिक भूगोल (१)
- ६) भारताचा आर्थिक भूगोल (२)
- ७) महाराष्ट्राचा भौतिक भूगोल (२)
- ८) महाराष्ट्राचा सामाजिक भूगोल (१)
- ९) महाराष्ट्राचा आर्थिक भूगोल (२)

(३) महाराष्ट्र आणि भारत – भारतीय राजकारण आणि शासन (१५)

- १) संविधान – भारताच्या राज्यघटनेचा प्राथमिक अभ्यास (३)
- २) राजकीय व्यवस्था (३)
- ३) पंचायती राज आणि शहरी शासन (३)
- ४) सार्वजनिक धोरण (३)

- ५) मानवी हक्क समस्या (३)
- * माहिती अधिकार अधिनियम, २००५
- * महाराष्ट्र लोकसेवा हक्क, २०१५

(४) आर्थिक आणि सामाजिक विकास (१५)

- १) शाश्वत विकास (२)
- २) गरिबी (२)
- ३) समावेश (२)
- ४) लोकसंख्याशास्त्र (२)
- ५) सामाजिक क्षेत्रातील उपक्रम (२)
- ६) भारतीय अर्थव्यवस्था - सार्वजनिक वित्त (१)
- ७) विदेशी व्यापार (१)
- ८) बँकिंग, महागाई (१)
- ९) उद्योग (१)
- १०) शेती (१)

(५) परिस्थितिकी, जैव-विविधता आणि हवामान बदल (१०)

- १) परिस्थितिकी (२)
- २) जैवविविधता (२)
- ३) हवामान बदल (२)

(६) सामान्य विज्ञान (१५)

- १) भौतिकशास्त्र (३)
- २) रसायनशास्त्र (३)
- ३) प्राणिशास्त्र (२)
- ४) वनस्पतिशास्त्र (२)
- ५) कृषी / शेतीसंलग्न विज्ञान (२)
- ६) आरोग्यशास्त्र (५)
- ७) विज्ञान आणि तंत्रज्ञान (२)
- * माहिती व संप्रेषण तंत्रज्ञान

(७) चालू घडामोडी, राष्ट्रीय आणि आंतरराष्ट्रीय महत्त्व (१५)

- १) राजकीय घटना (२)
- २) आर्थिक व वित्तीय घटना (२)
- ३) वैज्ञानिक घटना (२)
- ४) सामाजिक व शैक्षणिक घटना (२)
- ५) भौगोलिक, सांस्कृतिक व साहित्यिक घटना (३)
- ६) नेमणुका व पुरस्कार घटना (२)
- ७) सामान्यज्ञान व क्रीडाविषयक घटना (२)

(८) तार्किक तर्क आणि विश्र्लेषणात्मक क्षमता (१०)

- १) दिलेल्या वाक्यरचनेवरून निर्णय, निष्कर्ष काढणे, विधाने आणि निष्कर्ष
- २) विधाने आणि युक्तिवाद, विधाने आणि गृहितके
- ३) परिस्थिती आणि प्रतिसाद, परिच्छेदांवरून निष्कर्ष काढणे
- ४) विधान आणि कृतीचा मार्ग, प्रतिपादन आणि कारण, विधानाच्या सत्यतेची पडताळणी
- ५) बैठक, क्रम व मांडणी व्यवस्था, तुलना वा मानांकन
- ६) नातेसंबंध
- ७) मशीन इनपुट आणि चिन्हे, गणितीय तर्क
- ८) स्थान निश्चिती चाचणी, दिशानिर्देश
- ९) विश्र्लेषण, कूट माहितीवरील प्रश्न, समस्या सोडवणे
- १०) विदेचा पुरेपणा

(९) सामान्य मानसिक क्षमता (७)

- १) संख्या, चिन्हे क्रम आणि मालिका
- २) वर्णक्रम आणि मालिका
- ३) सांकेतिक भाषा/ कोडिंग-डिकोडिंग
- ४) साम्य, तुलना, वर्गीकरण
- ५) गणितीय / अंकगणितीय क्रिया
- ६) भौमितिक, वेन आकृत्यांवर प्रश्न
- ७) क्रमपूर्तता, प्रतिमा, घन, घड्या, आकृत्यांवर प्रश्न

(१०) मूलभूत संख्यात्मक क्षमता (८)

- १) अंकगणितीय कौशल्य - दशांश अपूर्णांक, बेरीज, वजाबाकी, गुणाकार, भागाकार आणि सरलीकरण
संख्याप्रणाली - लसावि, मसावि, घातांक, वर्गमूल आणि घनमूल
- २) टक्केवारी, भागीदारी आणि गुंतवणूक, गुणोत्तर आणि प्रमाण, साखळी नियम
- ३) वेळ आणि अंतर, रेल्वेगाड्या, बोट आणि जलप्रवाह
- ४) विक्री आणि खरेदी, सवलत, नफा आणि तोटा, सरळ व्याज आणि चक्रवाढ व्याज
- ५) वेळ आणि काम, पाईप, घड्याळ, कॅलेंडर, वयावरील प्रश्न
- ६) संभाव्यता, क्रमचय, सरासरी, वेन आकृत्या
- ७) बीजगणित, भूमिती - क्षेत्रफळ, घनफळ आणि परिमिती
- ८) आलेख, तक्ते, डेटा सफिसिएन्सी

(११) निर्णयक्षमता आणि समस्या सोडवणूक, संवाद कौशल्य- आंतरव्यक्ती कौशल्य (५)

- १) परिस्थिती हाताळणे
- २) प्रशासकीय क्षमता
- ३) सामाजिक धार्मिक समस्या
- ४) भ्रष्टाचार, सचोटी, नैतिकता
- ५) व्यवस्थापकीय कौशल्ये

(१२) उतारे, मराठी आणि इंग्रजी भाषा आकलन कौशल्य(४०)

- १) ऐतिहासिक घटना
- २) साधनसंपत्ती व पर्यावरणीय बाबी
- ३) राजकीय क्षेत्र
- ४) आर्थिक व सामाजिक विकास
- ५) विज्ञान व तंत्रज्ञान क्षेत्र
- ६) कला, सहित्य व सांस्कृतिक क्षेत्र
- ७) मराठी भाषा आकलन कौशल्य
- ८) इंग्रजी भाषा आकलन कौशल्य

(१३) माहिती अधिकार अधिनियम, २००५ (५)

- १) कायद्याची उत्क्रांती, सुधारणा व इतर बाबी
- २) कायद्यातील महत्त्वाची कलमे
- ३) कायद्याशी संबंधित यंत्रणा व अधिकारी
- ४) कायद्यानुसारची कारवाई व शिक्षेची तरतूद
- ५) कायद्यातील त्रुटी व दुरुस्त्या, अपील

(१४) महाराष्ट्र लोकसेवा हक्क, २०१५ (५)

- १) कायद्याची उत्क्रांती, सुधारणा व इतर बाबी
- २) कायद्यातील महत्त्वाची कलमे
- ३) कायद्याशी संबंधित यंत्रणा व अधिकारी
- ४) कायद्यानुसारची कारवाई व शिक्षेची तरतूद
- ५) कायद्यातील त्रुटी व दुरुस्त्या, अपील

(१५) माहिती व संप्रेषण तंत्रज्ञान (१०)

- १) संगणक तंत्रज्ञान - आधुनिक समाजातील संगणकाची भूमिका, वेगवेगळ्या क्षेत्रातील जीवनात संगणकाचा वापर
- २) कम्युनिकेशन तंत्रज्ञान - डाटा कम्युनिकेशन, नेटवर्किंग आणि वेब टेक्नॉलॉजी
- ३) सायबर गुन्हे व त्यास प्रतिबंध
- ४) शासनाचे आयटी कार्यक्रम - मिडीया लॅब एशिया, विद्या वाहिनी, ज्ञान वाहिनी, सामूहिक माहिती केंद्र इत्यादी
- ५) माहिती तंत्रज्ञान उद्योग - माहिती तंत्रज्ञान उद्योगातील मूलभूत प्रश्न व त्याचे भवितव्य, नवीन उद्योग म्हणून माहिती तंत्रज्ञानाचा निरनिराळ्या सेवा सुविधांची माहिती मिळण्यासाठी होणारा उपयोग, भारतातील माहिती तंत्रज्ञान उद्योगाची वाढ व त्याचा दर्जा.

महाराष्ट्र नागरी सेवा राजपत्रित पूर्व परीक्षा २०२३

महाराष्ट्र अराजपत्रित सेवा (गट ब व गट क) पूर्व परीक्षा २०२३

महाराष्ट्र अराजपत्रित सेवा मुख्य परीक्षा (गट ब)/(गट क) २०२३

३. महाराष्ट्र नागरी सेवा राजपत्रित परीक्षा -२०२३

३.१	महाराष्ट्र नागरी सेवा राजपत्रित पूर्व परीक्षा - २०२३	(१) राज्य सेवा -३३ संवर्ग (२) यांत्रिकी अभियांत्रिकी सेवा (३) विद्युत अभियांत्रिकी सेवा (४) स्थापत्य अभियांत्रिकी सेवा (५) विद्युत व यांत्रिकी अभियांत्रिकी सेवा (६) कृषि सेवा (७) सहायक नियंत्रक वैधमापनशास्त्र (८) अन्न व औषध प्रशासकीय सेवा (९) वनसेवा	वस्तुनिष्ठ बहुपर्यायी	फेब्रुवारी, २०२३	०४ जून, २०२३	जुलै, २०२३
-----	--	---	--------------------------	---------------------	-----------------	------------

२. महाराष्ट्र अराजपत्रित गट-ब व गट-क सेवा संयुक्त परीक्षा -२०२३

२.१	महाराष्ट्र अराजपत्रित गट-ब व गट-क सेवा संयुक्त पूर्व परीक्षा -२०२३	(१) सहायक कक्ष अधिकारी (२) राज्य कर निरीक्षक (३) पोलीस उपनिरीक्षक (४) दुय्यम निबंधक, श्रेणी-१/मुद्रांक निरीक्षक (५) कर सहायक (६) दुय्यम निरीक्षक, राज्य उत्पादन शुल्क (७) उद्योग निरीक्षक (८) लिपिक-टंकलेखक (९) तांत्रिक सहायक, विमा संचालनालय (१०) सहायक मोटार वाहन निरीक्षक	वस्तुनिष्ठ बहुपर्यायी	जानेवारी, २०२३	३० एप्रिल, २०२३	जून, २०२३
-----	--	--	--------------------------	-------------------	-----------------	-----------

महाराष्ट्र नागरी सेवा राजपत्रित संयुक्त पूर्व परीक्षा
MAHARASHTRA CIVIL SERVICES GAZETTED COMBINE
PRELIMINARY EXAMINATION

-: SCHEME OF EXAMINATION:-

Paper No. and Code	Marks	Duration	Standard	Medium	Nature of Paper
Paper I (Compulsory) (514)	200	Two hours	Degree	Marathi & English	Objective Type
Paper II (Qualifying) (515)	200	Two hours	Topic No.(1) to (5) Degree level Topic No.(6) class X level Topic No. (7) class X/XII level		

टीप - सामान्य अध्ययन पेपर क्रमांक २ (CSAT) हा अर्हताकारी (Qualifying) असून अर्हताप्राप्त करण्यासाठी किमान ३३% गुण मिळविणे आवश्यक राहिल. या पेपरमध्ये किमान ३३% गुण प्राप्त करणाऱ्या उमेदवारांची पेपर क्रमांक १ मधील गुणांच्या आधारे महाराष्ट्र नागरी सेवा राजपत्रित मुख्य परीक्षेसाठी गुणवत्ता यादी तयार करण्यात येईल.

नकारात्मक गुणदान:- पेपर क्रमांक १ करिता व पेपर क्रमांक २ मधील “Decision making & Problem Solving” चे प्रश्न वगळून उर्वरित प्रश्नांकरिता नकारात्मक गुणदान लागू राहिल.

- प्रत्येक चुकीच्या उत्तराकरिता २५% किंवा १/४ एवढे गुण एकूण गुणांमधून वजा/ कमी करण्यात येतील.
- एखाद्या प्रश्नाची एकापेक्षा अधिक उत्तरे दिली असल्यास अथवा ज्या उमेदवाराने उत्तरपत्रिकेत पूर्ण वर्तुळ चिन्हांकित केले नसेल अशा प्रश्नाचे उत्तर चुकीचे समजण्यात येऊन त्या प्रश्नाच्या उत्तराकरिता २५% किंवा १/४ एवढे गुण एकूण गुणांमधून वजा/कमी करण्यात येतील.
- वरीलप्रमाणे कार्यपद्धतीचा अवलंब करताना एकूण अंतिम गुणांची बेरीज अपूर्णाकात आली तरीही ती अपूर्णाकातच राहिल व पुढील कार्यवाही त्याच्या आधारे करण्यात येईल.
- एखाद्या प्रश्नाचे उत्तर अनुत्तरित असेल तर, अशा प्रकरणी नकारात्मक गुणांची पद्धत लागू असणार नाही.

SYLLABUS

Paper I - (200 marks)	
(1)	Current events of state, national and international importance.
(2)	History of India and Indian National Movement with some weightage to Maharashtra
(3)	Maharashtra, India and World Geography - Physical, Social, Economic Geography of Maharashtra, India and the World.
(4)	India and Maharashtra - Polity and Governance - Constitution, Political System, Panchayati Raj, Urban Governance, Public Policy, Rights issues, etc.
(5)	Economic and Social Development - Sustainable Development, Poverty, Inclusion, Demographics, Social Sector initiatives, etc.
(6)	General issues on Environmental Ecology, Bio-diversity and Climate Change - that do not require subject specialisation.
(7)	General Science.

SYLLABUS

Paper I - (200 marks)	
(1)	Current events of state, national and international importance.
(2)	History of India and Indian National Movement with some weightage to Maharashtra
(3)	Maharashtra, India and World Geography - Physical, Social, Economic Geography of Maharashtra, India and the World.
(4)	India and Maharashtra - Polity and Governance - Constitution, Political System, Panchayati Raj, Urban Governance, Public Policy, Rights issues, etc.
(5)	Economic and Social Development - Sustainable Development, Poverty, Inclusion, Demographics, Social Sector initiatives, etc.
(6)	General issues on Environmental Ecology, Bio-diversity and Climate Change - that do not require subject specialisation.
(7)	General Science.

Paper II....

1

Paper II - (200 marks)	
(1)	Comprehension
(2)	Interpersonal skills including communication skills.
(3)	Logical reasoning and analytical ability.
(4)	Decision - making and problem - solving.
(5)	General mental ability.
(6)	Basic numeracy (numbers and their relations, orders of magnitude, etc.) (Class X level), Data interpretation (Charts, graphs, tables, data sufficiency etc.- Class X level)
(7)	Marathi and English Language Comprehension skills (Class X/XII level)

Note 1 : Questions relating to Marathi and English Language Comprehension skill of Class X/XII level (last item in the Syllabus of Paper II) will be tested through passages from Marathi and English language without providing cross translation thereof in the question paper.

Note 2 : The questions will be of multiple choice, objective type.

Note 3 : It is mandatory for the candidate to appear in both the Papers of Maharashtra Civil Services Gazetted (Prelim) Examination for the purpose of evaluation. Therefore a candidate will not be considered for evaluation in case he / she does not appear in both the papers of Maharashtra Civil Services Gazetted (Prelim) Examination.

Date :- 7th December, 2022

**Secretary,
Maharashtra Public Service Commission**

महाराष्ट्र अराजपत्रित सेवा परीक्षा (गट ब व गट क)
Maharashtra Non Gazzeted Services Examination
(Group B and Group C)

- परीक्षेचे टप्पे- १. संयुक्त पूर्व परीक्षा- १०० गुण
 २. स्वतंत्र मुख्य परीक्षा - ४०० गुण (एकूण २ पेपर)
 ३. शारीरिक चाचणी व मुलाखत - केवळ पोलीस उप-निरीक्षक पदाकरी शारीरिक चाचणी - १०० गुण व मुलाखत - ४० गुण.
 ४. सहायक मोटार वाहन निरीक्षक गट- क पदाच्या पूर्व परीक्षेकरीता सदर अभ्यासक्रमात लागू. मात्र, स्वतंत्र मुख्य परीक्षा - ३०० गुण.

महाराष्ट्र अराजपत्रित सेवा संयुक्त पूर्व परीक्षा (गट ब व गट क)
Maharashtra Non Gazzeted Services Combined Preliminary Examination (Group B and Group C)

-: परीक्षा योजना :-

प्रश्नपत्रिकेची संख्या - एक

विषय व सांकेतांक	प्रश्नसंख्या	एकूण गुण	दर्जा	माध्यम	परीक्षेचा कालावधी	प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप
सामान्य क्षमता चाचणी (सांकेतांक क्र. १०६१)	१००	१००	पदवी	मराठी व इंग्रजी	एक तास	वस्तुनिष्ठ बहुपर्यायी

नकारात्मक गुणदान -

१) प्रत्येक चुकीच्या उत्तराकरीता २५% किंवा १/४ एवढे गुण एकूण गुणांमधून वजा/ कमी करण्यात येतील.
२) एखाद्या प्रश्नाची एकापेक्षा अधिक उत्तरे दिली असल्यास अथवा ज्या उमेदवाराने उत्तरपत्रिकेत पूर्ण वर्तुळ चिन्हांकित केले नसेल अशा प्रश्नाचे उत्तर चुकीचे समजण्यात येऊन त्या प्रश्नाच्या उत्तराकरीता २५% किंवा १/४ एवढे गुण एकूण गुणांमधून वजा/कमी करण्यात येतील.
३) वरीलप्रमाणे कार्यपद्धतीचा अवलंब करताना एकूण अंतिम गुणांची बेरीज अपूर्णाकात आली तरीही ती अपूर्णाकातच राहिल व पुढील कार्यवाही त्याच्या आधारे करण्यात येईल.
४) एखाद्या प्रश्नाचे उत्तर अनुत्तरित असेल तर, अशा प्रकरणी नकारात्मक गुणांची पद्धत लागू असणार नाही.

-: अभ्यासक्रम :-

अनु. क्रमांक	विषय
	सामान्य क्षमता चाचणी
१)	इतिहास -आधुनिक भारताचा विशेषतः महाराष्ट्राचा इतिहास.
२)	भूगोल - महाराष्ट्राच्या भूगोलाच्या विशेष अभ्यासासह - पृथ्वी, जगातील विभाग, हवामान, अक्षांश-रेखांश, महाराष्ट्रातील जमिनीचे प्रकार, पर्जन्यमान, प्रमुख पिके, शहरे, नद्या, उद्योगधंदे, इत्यादी.
३)	अर्थव्यवस्था - भारतीय अर्थव्यवस्था - राष्ट्रीय उत्पन्न, शेती, उद्योग, परकीय व्यापार, बँकिंग, लोकसंख्या, दारिद्र्य व बेरोजगारी, मुद्रा आणि राजकोषीय नीति, इत्यादी. शासकीय अर्थव्यवस्था - अर्थसंकल्प, लेखा, लेखापरीक्षण, इत्यादी.
४)	चालू घडामोडी - जागतिक तसेच महाराष्ट्रासह भारतातील.
५)	राज्यशास्त्र
६)	सामान्य विज्ञान - भौतिकशास्त्र (Physics), रसायनशास्त्र (Chemistry), प्राणिशास्त्र (Zoology), वनस्पतीशास्त्र (Botany), आरोग्यशास्त्र (Hygiene).
७)	अंकगणित - बेरीज, वजाबाकी, गुणाकार, भागाकार, दशांश, अपूर्णांक व टक्केवारी इत्यादी
८)	वृद्धिमापन चाचणी — उमेदवार किती लवकर व अचूकपणे विचार करू शकतो हे आजमावण्यासाठी प्रश्न

दिनांक — १५ नोव्हेंबर, २०२२

सचिव
महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग

महाराष्ट्र अराजपत्रित सेवा मुख्य परीक्षा (गट ब)
Maharashtra Non Gazzeted Services Main Examination (Group B)

-: परीक्षा योजना :-

प्रश्नपत्रिकांची संख्या - दोन

पेपर क्र.-१ - २०० गुण

पेपर क्र.-२ - २०० गुण

एकूण - ४०० गुण

शारीरिक चाचणी व मुलाखत - केवळ पोलीस उप निरीक्षक पदाकरीता

(शारीरिक चाचणी - १०० गुण, मुलाखत - ४० गुण)

पेपर क्र. व संकेतांक	विषय	प्रश्नसंख्या	गुण	दर्जा	माध्यम	परीक्षेचा कालावधी	प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप
१ (सांकेतांक १०६२)	मराठी	५०	१००	बारावी	मराठी	एक तास	वस्तुनिष्ठ बहुपर्यायी
	इंग्रजी	५०	१००	पदवी	इंग्रजी		
२ (सांकेतांक १०६३)	सामान्य अध्ययन व बुद्धिमत्ता चाचणी	१००	२००	पदवी	मराठी व इंग्रजी	एक तास	वस्तुनिष्ठ बहुपर्यायी

नकारात्मक गुणदान -

१) प्रत्येक चुकीच्या उत्तराकरीता २५% किंवा १/४ एवढे गुण एकूण गुणांमधून वजा/ कमी करण्यात येतील.
२) एखाद्या प्रश्नाची एकापेक्षा अधिक उत्तरे दिली असल्यास अथवा ज्या उमेदवाराने उत्तरपत्रिकेत पूर्ण वर्तुळ चिन्हांकित केले नसेल अशा प्रश्नाचे उत्तर चुकीचे समजण्यात येऊन त्या प्रश्नाच्या उत्तराकरीता २५% किंवा १/४ एवढे गुण एकूण गुणांमधून वजा/कमी करण्यात येतील.
३) वरीलप्रमाणे कार्यपद्धतीचा अवलंब करताना एकूण अंतिम गुणांची बेरीज अपूर्णाकात आली तरीही ती अपूर्णाकातच राहिल व पुढील कार्यवाही त्याच्या आधारे करण्यात येईल.
४) एखाद्या प्रश्नाचे उत्तर अनुत्तरित असेल तर, अशा प्रकरणी नकारात्मक गुणांची पद्धत लागू असणार नाही.

-: अभ्यासक्रम :-

पेपर क्रमांक - १ - मराठी, इंग्रजी या विषयामध्ये खालील घटक/ उपघटकांचा समावेश असेल.

अ.क्र.	विषय
१	मराठी :- सर्वसामान्य शब्दसंग्रह, वाक्यरचना, व्याकरण, म्हणी व वाक्यप्रचार यांचा अर्थ आणि उपयोग तसेच उताऱ्यावरील प्रश्नांची उत्तरे
२	इंग्रजी :- Common Vocabulary, Sentence structure, Grammar, use of Idioms and phrases & their meaning and comprehension of passage.

महाराष्ट्र अराजपत्रित सेवा मुख्य परीक्षा (गट क)
(सहायक मोटार वाहन निरीक्षक पद वगळून अन्य पदांकरीता)
Maharashtra Non Gazzeted Services Main Examination (Group C)
(All posts excluding Assistant Motor Vehicle Inspector Post)

-: परीक्षा योजना :-

प्रश्नपत्रिकांची संख्या - दोन

पेपर क्र.-१ - २०० गुण

पेपर क्र.-२ - २०० गुण

एकूण - ४०० गुण

पेपर क्र. व संकेतांक	विषय	प्रश्नसंख्या	गुण	दर्जा	माध्यम	परीक्षेचा कालावधी	प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप
१ (सांकेतांक १०६४)	मराठी	५०	१००	बारावी	मराठी	एक तास	वस्तुनिष्ठ बहुपर्यायी
	इंग्रजी	५०	१००	पदवी	इंग्रजी		
२ (सांकेतांक १०६५)	सामान्य अध्ययन व बुद्धिमत्ता चाचणी	१००	२००	पदवी	मराठी व इंग्रजी	एक तास	वस्तुनिष्ठ बहुपर्यायी

नकारात्मक गुणदान -

१) प्रत्येक चुकीच्या उत्तराकरीता २५% किंवा १/४ एवढे गुण एकूण गुणांमधून वजा/ कमी करण्यात येतील.
२) एखाद्या प्रश्नाची एकापेक्षा अधिक उत्तरे दिली असल्यास अथवा ज्या उमेदवाराने उत्तरपत्रिकेत पूर्ण वर्तुळ चिन्हांकित केले नसेल अशा प्रश्नाचे उत्तर चुकीचे समजण्यात येऊन त्या प्रश्नाच्या उत्तराकरीता २५% किंवा १/४ एवढे गुण एकूण गुणांमधून वजा/कमी करण्यात येतील.
३) वरीलप्रमाणे कार्यपद्धतीचा अवलंब करताना एकूण अंतिम गुणांची बेरीज अपूर्णाकात आली तरीही ती अपूर्णाकातच राहिल व पुढील कार्यवाही त्याच्या आधारे करण्यात येईल.
४) एखाद्या प्रश्नाचे उत्तर अनुत्तरित असेल तर, अशा प्रकरणी नकारात्मक गुणांची पद्धत लागू असणार नाही.

-: अभ्यासक्रम :-

पेपर क्रमांक - १ - मराठी, इंग्रजी या विषयामध्ये खालील घटक/ उपघटकांचा समावेश असेल.

अ.क्र.	विषय
१	मराठी :- सर्वसामान्य शब्दसंग्रह, वाक्यरचना, व्याकरण, म्हणी व वाक्प्रचार यांचा अर्थ आणि उपयोग तसेच उताऱ्यावरील प्रश्नांची उत्तरे
२	इंग्रजी :- Common Vocabulary, Sentence structure, Grammar, use of Idioms and phrases & their meaning and comprehension of passage.

पेपर क्रमांक -२ - सामान्य क्षमता चाचणी या विषयामध्ये खालील घटक/ उपघटकांचा समावेश असेल.

अ.क्र.	विषय
१.	सामान्य बुद्धिमापन व आकलन - उमेदवार किती लवकर व अचूकपणे विचार करू शकतो हे आजमावण्यासाठी प्रश्न
२.	चालू घडामोडी - जागतिक तसेच महाराष्ट्रासह भारतातील.
३.	अंकगणित व सांख्यिकी
४.	माहितीचा अधिकार अधिनियम २००५ (as updated) व महाराष्ट्र लोकसेवा हक्क अधिनियम २०१५
५.	<p>भारतीय संघ राज्यव्यवस्था, भारतीय राज्यघटना, स्थानिक स्वराज्य संस्था, कार्यकारी मंडळ, न्यायमंडळ व विधीमंडळ इत्यादी</p> <p>घटना कशी तयार झाली आणि घटनेच्या प्रस्तावनेमागची भूमिका व तत्वे, घटनेची महत्वाची कलमे / ठळक वैशिष्ट्ये, केंद्र व राज्य संबंध, निधर्मी राज्य, मूलभूत हक्क व कर्तव्ये, राज्याच्या धोरणाची मार्गदर्शक तत्वे- शिक्षण, युनीफॉर्म सिव्हील कोड, स्वतंत्र न्यायपालिका, राज्यपाल, मुख्यमंत्री व मंत्रीमंडळ-कर्तव्ये, अधिकार व कार्य, राज्य विधीमंडळ- विधानसभा, विधानपरिषद व त्यांचे सदस्य, अधिकार, कार्य व कर्तव्ये, विधी समित्या इत्यादी</p>
६.	<p>भारताचा व महाराष्ट्राचा भूगोल - महाराष्ट्राचा व भारताचा प्राकृतिक (Physical) भूगोल, मुख्य प्राकृतिक (Physiographic) विभाग, हवामान शास्त्र (Climate), पर्जन्यमान व तापमान, पर्जन्यातील विभागवार बदल, नद्या, पर्वत व पठार, विविध भुरूपे, राजकीय विभाग, प्रशासकीय विभाग, नैसर्गिक संपत्ती- वने व खनिजे, मानवी व सामाजिक भूगोल, लोकसंख्या, लोकसंख्येचे स्थानांतर (Migration of Population) व त्याचे उगम (Source) आणि इष्टस्थानावरील (Destination) परिणाम, ग्रामीण वस्त्या व तांडे, झोपडपट्ट्या व त्यांचे प्रश्न.</p> <p>पर्यावरण - मानवी विकास व पर्यावरण, पर्यावरणपूरक विकास, नैसर्गिक साधनसंपत्तीचे संधारण विशेषतः वनसंधारण, विविध प्रकारची प्रदूषणे व पर्यावरणीय आपत्ती, पर्यावरण संवर्धनात कार्यरत असलेल्या राज्य / राष्ट्र/ जागतिक पातळीवरील संघटना / संस्था इत्यादी.</p>
७.	<p>सामान्य विज्ञान व तंत्रज्ञान —</p> <p>अ) भौतिकशास्त्र (Physics), ब) रसायनशास्त्र (Chemistry), क) प्राणीशास्त्र (Zoology), ड) वनस्पतीशास्त्र (Botany) इ) दूर संवेदन, हवाई व ड्रोन छायाचित्रण, भौगोलिक माहिती प्रणाली व त्याचे उपयोजन (Remote Sensing, Aerial and drone photography, Geographic Information System (GIS) and it's application etc.) फ) माहिती व संप्रेषण तंत्रज्ञान (Information and communication technology.)</p>
८.	<p>अर्थव्यवस्था व नियोजन, विकास विषयक अर्थशास्त्र</p> <p>१ समग्रलक्षी अर्थशास्त्र</p> <p>१.१ समग्रलक्षी अर्थशास्त्र:</p> <p>१.२ वृद्धी आणि विकास :</p> <p>१.३ सार्वजनिक वित्त :</p> <p>१.४ आंतरराष्ट्रीय व्यापार आणि आंतरराष्ट्रीय भांडवल:</p> <p>२ भारतीय अर्थव्यवस्था</p> <p>२.१ भारतीय अर्थव्यवस्था, भारतीय अर्थव्यवस्थेची आव्हाने व आर्थिक सुधारणा</p> <p>२.२ भारतीय शेती व ग्रामीण विकास:</p> <p>२.३ सहकार :</p> <p>२.४ मौद्रिक व वित्तीय क्षेत्र:</p> <p>२.५ सार्वजनिक वित्त आणि वित्तीय संस्था:</p> <p>२.६ उद्योग व सेवा क्षेत्र :</p> <p>२.७ पायाभूत सुविधा विकास :</p> <p>२.८ आंतरराष्ट्रीय व्यापार आणि भांडवल :</p> <p>२.९ महाराष्ट्राची अर्थव्यवस्था :</p>

महाराष्ट्र अराजपत्रित सेवा मुख्य परीक्षा (गट ब)/(गट क) २०२३

पेपर क्रमांक – १ : मराठी व इंग्रजी

१) मराठी भाषा (५०)

- (१) सर्वसामान्य शब्दसंग्रह / १५
- (२) वाक्यरचना / १३
- (३) व्याकरण / १२
- (४) म्हणी व वाक्प्रचार (अर्थ व उपयोग) / ५
- (५) उतान्यावरील प्रश्नोत्तरे / ५

(२) इंग्रजी भाषा / ५०

- (6) Common Vocabulary / 10
- (7) Sentence Structure / 20
- (8) Grammar / 10
- (9) Use of Idioms and Phrases / 5
- (10) Comprehension / 5

पेपर क्रमांक – २ : सामान्य अध्ययन व बुद्धिमापन चाचणी

- १) महाराष्ट्राचा भूगोल / १०
- २) पर्यावरण / ५
- ३) भारतीय राज्यघटना / १०
- ४) माहिती अधिकार अधिनियम, २००५ / ५
- ५) महाराष्ट्र लोकसेवा हक्क, २०१५ / ५
- ६) समग्रलक्ष्यी अर्थशास्त्र / ५
- ७) भारतीय अर्थव्यवस्था / १०
- ८) सामान्य विज्ञान व तंत्रज्ञान / १०
- ९) माहिती व संप्रेषण तंत्रज्ञान / ५
- १०) चालू घडामोडी – जागतिक तसेच महाराष्ट्रासह भारतातील / १५
- ११) सामान्य बुद्धिमापन व आकलन / १०
- १२) अंकगणित आणि सांख्यिकी / १०

महाराष्ट्र अराजपत्रित सेवा मुख्य परीक्षा (गट क)
सहायक मोटार वाहन निरीक्षक मुख्य परीक्षा
Maharashtra Non Gazzeted Services Main Examination (Group C)
Assistant Motor Vehicle Inspector Main Exam

-: परीक्षा योजना :-

प्रश्नपत्रिकांची संख्या - एक

विषय व सांकेतांक	दर्जा	माध्यम	प्रश्नसंख्या	गुण	परीक्षेचा कालावधी	प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप
यंत्र अभियांत्रिकी व स्वयंचल अभियांत्रिकी विषयावर आधारित (सांकेतांक क्र.२४)	विहित विषयातील पदविकेसमान	इंग्रजी	१५०	३००	दोड तास	वस्तुनिष्ठ बहुपर्यायी

नकारात्मक गुणदान -

१) प्रत्येक चुकीच्या उत्तराकरीता २५% किंवा १/४ एवढे गुण एकूण गुणांमधून वजा/ कमी करण्यात येतील.
२) एखाद्या प्रश्नाची एकापेक्षा अधिक उत्तरे दिली असल्यास अथवा ज्या उमेदवाराने उत्तरपत्रिकेत पूर्ण वर्तुळ चिन्हांकित केले नसेल अशा प्रश्नाचे उत्तर चुकीचे समजण्यात येऊन त्या प्रश्नाच्या उत्तराकरीता २५% किंवा १/४ एवढे गुण एकूण गुणांमधून वजा/कमी करण्यात येतील.
३) वरीलप्रमाणे कार्यपद्धतीचा अवलंब करताना एकूण अंतिम गुणांची बेरीज अपूर्णाकात आली तरीही ती अपूर्णाकातच राहिल व पुढील कार्यवाही त्याच्या आधारे करण्यात येईल.
४) एखाद्या प्रश्नाचे उत्तर अनुत्तरित असेल तर, अशा प्रकरणी नकारात्मक गुणांची पद्धत लागू असणार नाही.

-: अभ्यासक्रम :-

अ.क्र.	विषय
1	Strength of Materials: Simple stress, strain energy, shearing force and bending moment, moment of inertia, Principle planes and stresses, slope, and deflection. Direct and bending stresses, Theory of torsion, assumptions, torsional stresses, and strains.
2	Manufacturing Processes: Engineering materials and their properties, Metal cutting process: Turning, Drilling, Milling, Boring, Broaching, Finishing and super finishing. Plastics and their processing Metal joining processes, NC-CNC, and non-conventional machining methods.
3	Theory of Machines: Kinematics and dynamics of machines, role of friction, power transmission equipment such as fly wheel, clutch, belt drive and governors. Principle of gyroscopes and its effects, Applications of cams.
4	Hydraulics and hydraulic machineries: - Fluids and their properties, Laminar and turbulent flow, Bernoulli's Equation, Fluid Pressure, Pascal's Law, Surface tension, fluid flow and its measurement. Hydraulic turbines, Hydraulic pumps.

5	Thermal Engineering and refrigeration Sources of energy: Conventional and non-conventional, Laws of thermodynamics, Principle and working of heat engines, air compressors. Air Standard, vapors power and Gas power cycles. Refrigerator and heat pump, Vapor compression and vapor absorption refrigeration systems,
6	Industrial Engineering and Management: Types of Management and organization and their functions, Industrial acts, Types of production, plant layouts, process planning, work study, statistical quality control, Metrology.
7	Power Developing Systems and construction: chassis, layout types, Sub-systems of automobile. SI/CI -Two stroke, four stroke construction and working, types of Chassis and frames CRDI, MPFI system, Fuel pumps and fuel injector ECU for CI engine, Ignition systems used in the automobile.
8	Cooling and Lubrication systems: Cooling system: purpose, types of cooling system, troubles, and remedies of cooling system. lubrication systems: - Types of lubricants, multi viscosity oils, chassis lubrication. Engine lubrication: -types of lubricating systems, crankcase ventilation, Engine lubrication troubles and remedies.
9	Transmission systems: Construction and working of single plate, multi-plate, cone clutch, centrifugal clutch. Faults and remedies/repairs of clutches. Gear Box – Construction and working of sliding mesh, constant mesh, synchromesh, torque converter, Faults, and remedies/repairs of gear box.
10	Steering Systems and starting drives: Front axle, types of stub axle, steering geometry, Ackerman's mechanism. Under steer, over steer, steering linkage. Type of steering gears, Power steering wheel alignment, wheel balancing starter motor drive-Bendix drive, over running clutch drive, follow thru drive Construction and working of dynamo and alternator, specifications of alternator Cutouts, relay, and regulator.
11	Differential, rear axle and brakes: - Differential - function, construction, working Principle, Transfer case Types of rear axle: - semi-floating, full floating bearing, three quarter floating axle Types of brakes: - drum brakes, disk brakes. Hand Brake/ Parking Brake. hydraulic, air brakes, Brake troubleshooting, ABS.
12	Vehicle maintenance and Transport Management: Performance of vehicles, engine electrical and electronics, workshop layout, repairing and servicing, Emission measurements and control techniques. Elements of transport and its operations.
13	Automobile Electrical and Electronic systems, Battery, Starting system, Alternators, Charging, Inspection, and maintenance of electrical systems.
14	Introduction to Electric Vehicles: Introduction to Energy Storage Requirements in Hybrid and Electric Vehicles: - Battery based energy storage, Battery Specifications, Battery Management System.
15	Motor Vehicle Act and Road Safety Introduction to Vehicle Act and Road Safety, Licensing, registration, Motor Vehicle Act, Taxation, Insurance etc Organization structure of RTO Department, Passenger comfort and safety.

दिनांक - ५ डिसेंबर, २०२२

सचिव
महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग

दिवाणी न्यायाधीश कनिष्ठ स्तर व न्यायदंडाधिकारी प्रथम वर्ग परीक्षा – २०२३

Civil judge (Junior Div) & Judicial Magistrate (1st Class)

Preliminary Examination

- * Standard : Suitable to the post
- * Maximum Marks : 100
- * Medium : English
- * Duration : Two Hours
- * Nature of the paper : Objective type (multiple choice question)

पूर्वपरीक्षेचा अभ्यासक्रम

- १) कोड ऑफ क्रिमिनल प्रोसिजर
- २) सिव्हिल प्रोसिजर कोड
- ३) एव्हिडन्स ॲक्ट
- ४) ट्रान्सफर ऑफ प्रॉपर्टी ॲक्ट
- ५) स्पेसिफिक रिलिफ ॲक्ट
- ६) महाराष्ट्र रेंट कंट्रोल ॲक्ट
- ७) लिमिटेशन ॲक्ट
- ८) कॉन्स्टिट्युशन ऑफ इंडिया
- ९) इंडियन पिनल कोड
- १०) लॉ ऑफ कॉन्ट्रॅक्ट, सेल ऑफ गुड्स ॲक्ट अँड पार्टनरशिप ॲक्ट

- * **Syllabus for Competitive Examination to the post of recruitment for Civil judge (junior Division) & Judicial Magistrate (First Class) (Preliminary) Examination under judicial Service of the Government of Maharashtra .**

- 1) Code of Criminal Procedure
- 2) Civil Procedure Code
- 3) Evidence Act
- 4) Transfer of property Act
- 5) Specific Relief Act
- 6) Maharashtra Rent Control Act
- 7) Limitation Act
- 8) Constitution of India
- 9) Indian penal Code
- 10) Law of Contracts, Sale of Goods Act & Partnership

**Syllabus for Competitive Examination for recruitment to the posts of
Civil Judge (Junior Division)& Judicial Magistrate(First Class)(Main) Examination
under Judicial Service of the Government of Maharashtra.**

Standard : Suitable to the post

Nature of the paper : Conventional type

Medium : Marathi/English

Maximum Marks : 100

Duration : Three Hours

Paper-I

- (अ) सिविल प्रोसिजर कोड (Civil Procedure Code)
 - (ब) ट्रान्सफर ऑफ प्रॉपर्टी अॅक्ट (Transfer of Property Act)
 - (क) स्पेसिफिक रिलीफ अॅक्ट (Specific Relief Act)
 - (ड) लॉ ऑफ कॉन्ट्रॅक्ट्स, सेल ऑफ गुड्स अॅक्ट तसेच पार्टनरशीप अॅक्ट (Law of Contracts, Sale of Goods Act & Partnership Act.)
-

Paper-II

- (अ) इंडियन पिनल कोड (Indian Penal Code)
 - (ब) एव्हिडन्स अॅक्ट (Evidence Act)
 - (क) कोड ऑफ क्रिमिनल प्रोसिजर (Code of Criminal Procedure)
 - (ड) अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती [अत्याचार प्रतिबंधक] अधिनियम-1989 व नागरी हक्क संरक्षण अधिनियम - 1955 (Scheduled Castes & Scheduled Tribes [Prevention of Atrocities] Act-1989 And Protection of Civil Rights Act - 1955)
 - (इ) कायदेविषयक ताज्या घडामोडीबाबत निबंध (Essay On Current Legal Topic) [Approximately 800 Words]
-

मौखिक व व्यक्तीमत्त्व चाचणी - ५० गुण

महाराष्ट्र लोकसेवा आयोगाच्या परीक्षेसाठी उपयुक्त प्रश्नसंग्रह

उतारे, मराठी आणि इंग्रजी भाषा आकलन कौशल्य

उतारे, मराठी व इंग्रजी भाषा आकलन कौशल्य विषयाचे घटक, उपघटक आणि महत्वाचे मुद्दे

- १) ऐतिहासिक घटना
- २) साधनसंपत्ती व पर्यावरणीय बाबी
- ३) राजकीय क्षेत्र
- ४) आर्थिक व सामाजिक विकास
- ५) विज्ञान व तंत्रज्ञान क्षेत्र
- ६) कला, सहित्य व सांस्कृतिक क्षेत्र
- ७) मराठी भाषा आकलन कौशल्य
- ८) इंग्रजी भाषा आकलन कौशल्य

Study
CIRCLE

भाषा आकलन कौशल्य उतारा - १

पुढील उतारा वाचून त्यावर आधारित प्रश्न क्रमांक १ ते ५ ची उत्तरे द्या.

जे आहे त्याचा स्वीकार करून त्यातून सौंदर्य निर्मिण्यासाठी प्रयत्नपूर्वक झटणे म्हणजेच नैतिक प्रगती. एखादी व्यक्ती घ्या. किती भिन्न-भिन्न वृत्ती, प्रवृत्ती त्या व्यक्तीच्या ठायी असतात! किती राग-द्वेष, किती वासना-विकार, किती चंचलता, किती लहरीपणा! परंतु अशातूनच सौंदर्य निर्मावयाचे आहे. या मातीतूनच मांगल्याचा साक्षात्कार करून घ्यावयाचा आहे. हीच आपली सामुग्री, हेच साहित्य. एखादा नीतिशास्त्रज्ञ जर ही मिळालेली पुंजी भिरकावून देईल किंवा तिचा नाश करील तर ते योग्य नाही होणार. जे मिळालेले आहे ते स्वीकारले पाहिजे आणि त्याच्या आधारावर उच्च इमारत बांधावयास हिंमतीने उभे राहिले पाहिजे. जे आहे त्याचा स्वीकार करणे व त्याचीच नीट व्यवस्था लावणे एवढ्याने मनुष्याला कधीही समाधान नसते. त्याला पुढे नेऊ पाहणारी, उच्चतर जीवनाकडे नेणारी एक अमर, प्रबळ प्रेरणा त्याच्या अंतरंगात असते. ही प्रेरणा, ही आतील ऊर्मी मनुष्याला स्वस्थ बसू देत नाही. जे आहे ते सांभाळणे एवढेच जीवनाचे साध्य नाही. जे आहे ते उदात्त करणे हा जीवनाचा अंतिम हेतू आहे. ही जीवनाची उदात्तता आहे. प्रत्येकातला अधिकाधिक अर्थ समजून घ्यावयाचा असतो. अधिकाधिक पूर्णपणे जगावे असे त्याला वाटत असते. तो वाढत असतो, स्वतःच्या पलीकडे जातो. बीजाचा विशाल वृक्ष होतो. तो काही तरी होत जातो, बनत जातो, हेच त्याचे व्यक्तित्व; हेच त्याचे विशेष अस्तित्व; हेच विकसन. परिस्थितीशी जमवून घेणे म्हणजे नैतिक जीवन असा जर आपण अर्थ केला, तर जोपर्यंत परिस्थिती बदलत आहे तोपर्यंत हे नैतिक जीवनही थांबणार नाही. तेही बदलत राहिल आणि म्हणूनच जीवनाची जी बाह्य रूपे प्राचीन काळात दिसत ती आज नाही दिसणार. जीवनाच्या त्या स्वरूपाची पुनरावृत्ती नाही होणार. तसेच्या तसे भूतकालीन जीवन आजही आम्ही जगू असे म्हटले व समजू या की ते शक्य झाले, तरी ते इष्ट होणार नाही. आजच्या काळी पूर्वीचे रजपूत योद्धे किंवा मध्ययुगातील वीर पुरुष शक्य नाहीत. ते नमुने आजच्या परिस्थितीत असंभाव्य आहेत. आणि परिस्थिती बदलतच नसेच तर? सदा सर्वदा तीच परिस्थिती सभोवती सर्वत्र असेल तर? तरीही प्रश्न सुटत नाही कारण आपली ध्येये नेहमी बदलत असतात. केवळ परिस्थितीशी जुळवून घेण्यात खरे नैतिक जीवन नाही. आपल्या ध्येयांना परिस्थिती अधिकाधिक अनुकूल करणे यातच खरोखर नैतिक जीवनाचा आत्मा आहे. परिस्थितीला असा आकार द्यायचा, की तिच्यातून आपली ध्येये उत्तरोत्तर अधिक प्रकट व्हावी. जे आहे त्याचा नम्रपणे स्वीकार करणे, जी परिस्थिती आहे तिच्याशी जुळवून घेणे यातही एक प्रकारची शांती आहे, हीही एक प्रकारची पूर्णता आहे; परंतु ही मानवी जीवनाची परिपूर्णता नव्हे, हा मनुष्यत्वाचा विकास नव्हे. ही शांती खरी आध्यात्मिक नव्हे. जे आहे ते घेऊन त्यातून हिंमतीने नवीन निर्मिले पाहिजे. जी परिस्थिती आहे, तिला आपल्या हेतूच्या पूर्ततेसाठी अनुकूल करून घेतले पाहिजे. हा पुरुषार्थ आहे. एखाद्या गोगलगायीप्रमाणे कठीण कवच अंगावर घेत परिस्थितीशरण असे राहणे हे वीराचे काम नाही. जो जगाला वर उचलतो तो खरा वीर. जग ज्या तऱ्हेचे असावे असे आपणास वाटते, त्या तऱ्हेचे ते थोडेफार करण्यासाठी खटपट करणे हे मनुष्याचे खरे काम. जग आहे त्यापेक्षा अधिक चांगले करणे, अधिक उच्च पातळीकडे ते नेणे यात खरे भूषण. परिस्थितीशी सम्यक् मेळ घालणे यात सौंदर्य नाही असे नाही. परंतु बदलत्या व विविधतेने नटलेल्या बहुरूपी जगात अशी सुंदरता फार वेळ टिकू शकणार नाही. ती तडजोडही टिकणार नाही. बालकाचे निष्पाप सौंदर्य तडफदार तारुण्याला जागा देते. हे कर्मोत्सुक उत्साही तारुण्य पोक्त पावन बुद्धत्वाला वाव देते आणि असे हे सर्वत्र चालले आहे. जीवनाच्या मार्गावर मुक्काम नाही. येथे विश्रांती नाही. एक संपले की त्यातूनच नवीनाचा आरंभ होतो. मरणातून जीवनाची कळी वर येते.

१) उताऱ्याचे योग्य 'शीर्षक' द्या.

- १) नैतिक जीवनाचा आत्मा
- ३) मरणातून उमलणारी कळी

- २) खरी नैतिक प्रगती
- ४) आध्यात्मिक शांती

२) लेखकाच्या मते 'खरा पुरुषार्थ' कोणता?

- १) जी परिस्थिती आहे तिच्याशी जुळवून घेतल्यानंतर मिळणारी शांती.
- २) आपल्या ध्येय पूर्ततेसाठी वाटेला आलेली परिस्थिती प्रयत्नांनी अनुकूल करून घेणे.
- ३) आपण परिस्थितीशरण होऊन गोगलगायीप्रमाणे कठीण कवच अंगावर घेऊन जगणे.
- ४) विविधतेने नटलेल्या बहुरूपी जगात कर्मोत्सुक होऊन उत्साही तारुण्याचा आश्रय घेणे.

- ३) 'नैतिक प्रगती' म्हणजे काय ?
- १) मिळालेली पुंजी भिरकावून देऊन वाटचाल करणे.
 - २) जे मिळाले आहे त्याचा स्वीकार करून जगणे.
 - ३) भिन्न-भिन्न वृत्ती, प्रवृत्तींच्या आधारे सुखदुःखाचा आधार घेणे.
 - ४) जे आहे त्याचा स्वीकार करून त्यातून सौंदर्य निर्माण करण्याचा प्रयत्न करणे.
- ४) उच्चतर जीवनाकडे नेणारी अंतरंगातील प्रबळ प्रेरणा कोणती ?
- १) राग-द्वेष, वासना, विकार, चंचलता, लहरीपणा यावर विजय मिळविणे.
 - २) आपले अस्तित्व, व्यक्तित्व विकसित करीत जगणे.
 - ३) जे आहे ते उदात्त करणे व जीवनाचा अधिकाधिक अर्थ समजून घेणे.
 - ४) जोपर्यंत वाटेला आलेली परिस्थिती बदलत नाही तोपर्यंत वाट पहात जगणे.
- ५) आपल्या नैतिक जीवनाचा 'आत्मा' कोणता ?
- १) आपल्या व्यक्तित्वाचे अस्तित्व टिकविणे.
 - २) आपल्या विकासाचा स्वीकार करून प्राप्त परिस्थितीशी जमवून घेणे.
 - ३) भूतकालीन परिस्थितीशी जुळवून घेणे.
 - ४) आपल्या ध्येयांना परिस्थिती अधिकाधिक अनुकूल करणे.

भाषा आकलन कौशल्य उतारा - २

Read the following passage carefully and answer the questions no 1 to 5.

So Tiziano continued to draw. But one thing troubled him greatly-all the pictures he made were black, drawn with his piece of black charcoal. Yet all round him glowed a perfect glory of colour-the beautiful blue of the sky; the delicate, changing pink of the great jagged peaks above him; the red, blue and yellow wild flowers; the golden brilliance of sunshine; and the rich, soft, mellowed tints in the old houses of the town. Colour! Tiziano loved it more than anything else in the world. Yet how was he to reproduce it and get it into his pictures ? He had no money to buy paints, and paints were expensive in those days. His father, who was a mountaineer, would never listen to anything so foolish as buying paints for a boy when the family needed food, clothing and fuel to keep them warm.

Let Tiziano make shoes! There was a trade for a man! All the same, Tiziano continued to dream of painting and to wonder if there was not some way he could make a picture in colours.

The day before the festival of flowers, Tiziano chanced to pass the spot where the garlands had been woven the evening before. Suddenly, he noticed stains on the stones of the walk before in inn. They were stains from flowers that had been dropped and crushed, and those stains were coloured! They were every colour that a painter needed! In a moment the feast and the fun went out of Tiziano's mind. Catarina saw her brother heading away from the merriment and hastening out of the village. She ran to bring him back and found him in a meadow like a variegated quilt from the brilliance of the wild flowers. "Tiziano!" she called, "Why are you running away from the feast ?" The boy did not answer for a moment. Too often he had been teased by his family and the villagers for the crazy dreams in his head. At last he answered bluntly, "I have found that then stains of flowers make colours, and I am going to paint a picture."

- 1) In the third paragraph the word "Variegated" means :
 - 1) marked with patches of different colours
 - 2) having different designs
 - 3) flowery
 - 4) of different varieties
- 2) At the end of the passage it is clear that Tiziano had discovered :
 - 1) that he could fulfil his dream of painting with colours obtained from crushed petals.
 - 2) that painting was a better profession than making shoes.
 - 3) a way to make his sister happy.
 - 4) a way to add the fun of the festival of flowers.
- 3) Which of the following word best describes Tiziano's father ?
 - 1) miserly
 - 2) artistic
 - 3) insensitive
 - 4) generous
- 4) Tiziano's father wanted his son to be a
 - 1) Painter
 - 2) Cobbler
 - 3) Florist
 - 4) Mountaineer
- 5) Tiziano's 'crazy dreams' that are mentioned in the second paragraph refer to his desire to :
 - 1) Make the best shoes in the land
 - 2) Find a method for recycling the flowers from the feast.
 - 3) Bring prosperity to his family and his village.
 - 4) Paint picture in colour

भाषा आकलन कौशल्य उत्तरा - ३

पुढील उत्तरा काळजीपूर्वक वाचा. त्यावर विचारलेल्या प्रश्नांची उत्तरे स्वतःच्या भाषेत लिहा.

नेहमी समंजसपणे वागणं सोपं नसतं; पण ठरवलं, तर फारसं अवघडही नसतं.

‘तो नीट बोलला असता, तर मी हो म्हटलं असतं,’ ‘त्यानं नीट मागितलं असतं, तर मी दिलंच असतं,’ या धोरणात प्रतिसाद नाही, प्रतिक्रिया आहे. समोरच्याचं वागणं बोलणं यावर आपण आपलं वागणं अवलंबून ठेवतो आणि अनेकदा आपण मनाशी आखलेल्या गोष्टी करायचं टाळतो. म्हणजेच केवळ प्रतिक्रिया म्हणून स्वतःचं वागणं बदलतो, स्वतःच्या स्वभावाविरुद्ध वागतो.

‘लोक माझ्याशी चांगलं वागले, तरच मी चांगला वागेन,’ हा पवित्रा सगळ्यांनीच घेतला, तर प्रथम चांगलं वागायचं कुणी? नाहीतर मग आपणही वाईट वागण्याचा, थोडा कोतेपणा करण्याचा, मन छोटं करण्याचाच पर्याय राहतो. म्हणूनच काही झालं, तरी आपण आपल्या स्वाभाविक शैलीनं वागावं. ‘प्रतिक्रिया’ म्हणून समोरच्याच्या पातळीवर आपण उतरू नये.

क्वचित एखाद्यावर आपण इतकं संतापतो, की त्याचा अपमान करावा, त्याला काही करून दुखवावं, हे जे मनात येतं, ते तात्पुरतं असतं. ती प्रतिक्रिया असते. तो काही आपला स्वभाव नसतो. जॉन ग्रे म्हणतात, त्याप्रमाणे अशा वेळी आपण तात्पुरतं दुष्ट होण्याचा प्रयत्न करीत असतो.

हा क्षणिक दुष्टाव्याचा मोह टाळता आला पाहिजे. हा मोह टाळता आला नाही, तर आपण त्या व्यक्तीवर या ना त्या प्रकारे सूड उगवण्याची, त्याला धडा शिकवण्याची संधी शोधत राहतो. यातली गोम अशी आहे, की राग, द्वेष हा त्या व्यक्तीबद्दलचा असतो, पण तो धुमसत राहतो आपल्या मनात. म्हणजे त्रास आपल्यालाच होतो.

मनाची शांती तर हरवतेच, पण सगळं महत्त्व दिलं जातं, त्या व्यक्तीला, जी आपल्याला अप्रिय असते, नकोशी असते, आपल्या स्वतःच्या आनंदापेक्षा त्या व्यक्तीला दुखावणं हे जास्त महत्त्वाचं ठरतं.

त्याला दुखावण्यासाठी धडपड करण्यात, त्याला धडा शिकवण्याची संधी शोधण्यात आपला वेळ आणि आपली शक्ती खर्च करण्यापेक्षा आयुष्यात इतर बरंच काही करण्यासारखं असतं, तिकडे लक्ष देणं केव्हाही शहाणपणाचं.

त्यातूनही तुम्ही अगदी कुणावर सूड उगवलात, तर तुम्हांला समाधान मिळतंही; पण तेही तात्पुरतं असतं. सुडाचं समाधान हे खरं समाधान नसतंच. आपण जे काही केलं, ते योग्य होतं का, हा प्रश्न पुढे तुम्हांला आयुष्यभर छळत राहतो.

म्हणून आपण आपल्या 'आतल्या आवाजा'चं ऐकावं. त्याची भाषा सुडाची नसते, प्रेमाचीच असते. ती समजून घ्यावी. आपली माणुसकी, आपला चांगुलपणा सोडू नये.

याचा अर्थ असा नव्हे, की एखाद्यानं आपलं कितीही नुकसान केलं असेल, आपल्याला कितीही दुखावलं असेल, तरी ते मुकाट्यानं सहन करावं. अजिबात नाही. जर आर्थिक व्यवहाराचा प्रश्न असेल, तर त्या संदर्भात आवश्यक ती कारवाई जरूर करावी. तशीच वेळ आली, तर कोर्टातही जावं; पण त्या व्यक्तीबद्दल मनात राग खदखदत ठेवू नये, आकस धरू नये.

ती व्यक्ती पुन्हा आपलं नुकसान करणार नाही, पुन्हा तिच्याकडून आपण दुखावले जाणार नाही, याची जरूर दक्षता घ्यावी. त्या व्यक्तीशी व्यवहार करू नयेत. नको असतील, तर संबंधही ठेवू नयेत. पण मनात व्यक्तिगत वैर बाळगू नये. त्याचं वाईट तर चिंतू नयेच, शक्य असेल, तर भलंचं चिंतावं.

तुम्हा म्हणाल, हे इतकं संतकुळीतलं वागणं, तुम्हा-आम्हांला कसं शक्य आहे? जॉन ग्रे यांचं म्हणणं : "स्वाभाविकपणे वागलं तर हे प्रत्येकाला शक्य आहे. कारण आपला स्वाभाविक कल हा सद्भावनेकडेच असतो."

हे तुम्हांला पटतंय का? विचार करून पाहा. 'देव त्याचं भलं करो', हे शब्द उच्चारणं सोपं वाटतं, की 'देव त्याचं वाटोळं करो,' हे शब्द उच्चारणं सोपं असतं? स्वाभाविक काय वाटतं? कुठले शब्द उच्चारल्यानंतर आपल्याला 'छान' वाटतं? 'फरगेट अँड फरगिह'या धोरणाचा फायदा का समोरच्या व्यक्तीला जितका होतो, तितकाच, किंबहुना त्याहून अधिक फायदा हा आपल्याला स्वतःला होत असतो.

तुम्ही असं (स्वाभाविक आणि म्हणूनच) छान वागता, तेव्हा पुढचे सगळे अनुचित, त्रासदायक प्रसंग तर टळतातच; पण त्यामुळे तुटलेले, तुटू पाहणारे संबंध पुन्हा जुळून येतात किंबहुना अधिक गहिरे होतात.

- १) आपण स्वतःच्या स्वभावविरुद्ध केव्हा वागतो?
 - १) केवळ प्रतिक्रिया व्यक्त करतो तेव्हा.
 - २) केवळ दुखवण्यासाठी बोलत नाही तेव्हा.
 - ३) स्वतःचं वागणं बदलतो तेव्हा.
 - ४) तात्पुरतं असमाधान मिळतं तेव्हा.
- २) जॉन ग्रेच्या मते 'आपण तात्पुरतं दुष्ट होण्याचा प्रयत्न केव्हा करतो'?
 - १) आपण आपल्या स्वभावानुसार वागतो तेव्हा.
 - २) दुसऱ्याला दुखवावं असं मनात येत तेव्हा.
 - ३) केवळ प्रतिक्रिया देतो तेव्हा.
 - ४) मोह टाळतो तेव्हा.
- ३) सुडाचं समाधान हे खरं समाधान नसतंच असे का म्हटले आहे.
 - १) कारण तो प्रश्न आयुष्यभर छळत राहतो.
 - २) कारण तो आपला बाहेरचा आवाज असतो, तो आपल्याला सूड घ्यायला सांगतो.
 - ३) कारण त्यावेळी आपले वागणे योग्यच असते.
 - ४) कारण त्यात शहाणपणा असतो.
- ४) आपले स्वाभाविक वागणे कसे असावे?
 - १) वैर बाळगणारे
 - २) 'देव त्याचं भलं करो' असे न म्हणणारे
 - ३) सतत बदलणारे
 - ४) सद्भावनेकडे कल असणारे

५) उताऱ्यास योग्य शीर्षक द्या.

१) संयमाचे वागणे नको रे बाबा!

३) आतला आवाज

२) असद्भाव-निजखूण

४) एकमेका टाळीत जावे!

भाषा आकलन कौशल्य उतारा -४

Read the passage given below carefully and answer the questions that follow :

A stamp is, to many people, just a slip of paper that takes a letter from one town or country to another. They are unable to understand why we stamp collectors find so much pleasure in collecting them and how we find the time in which to indulge in our hobby. To them it seems a waste of time, a waste of effort and a waste of money. But they do not realise that there are many who do buy stamps, many who find the effort worthwhile and many who, if they did not spend their time collecting stamps, would spend it less profitably. We all seek something to do in our leisure hours and what better occupation is there to keep us out of mischief than that of collecting stamps. An album, a packet of hinges, a new supply of stamps, and the time passes swiftly and pleasantly.

Stamp collecting has no limits and a collection never has an end; countries are always printing and issuing new stamps to celebrate coronations, great events, anniversaries and deaths. And the fascination of collecting is trying to obtain these stamps before one's rivals. Every sphere of stamp collecting has its fascination - receiving letters from distant countries and discovering old stamps in the leaves of dusty old books. A stamp itself has a fascination all its own. Gazing at its little picture we are transported to the wilds of Congo, the homes of the Arabs, and the endless tracks of the Sahara desert. There is a history in a stamp. The ancient Roman Empire and the Constitution of America, India's Independence and the Allied Victory, are all conveyed to our mind's eye by means of stamps. We see famous men - printers, writers, scientists, soldiers, politicians and famous incidents. Stamps so small and minute, contain knowledge that is vast and important.

1) What do many people think about a stamp ?

a) It is just a piece of paper.

b) It takes a letter from one place to another.

c) It contains a history.

Answer Options :

1) a and b only

2) b and c only

3) c only

4) a, b and c

2) Stamp-collecting has

1) no loss

2) no risk

3) no limits

4) no price

3) What attraction is involved in collecting new stamps ?

1) To obtain them before one's rivals.

2) To obtain them at a cheaper price.

3) To use them for sending letters to one's friends.

4) To sell them later at a higher price.

4) We all seek something to do in our time.

1) precious

2) leisure

3) busy

4) duty

5) Which of the following is / are **not** mentioned in the passage ?

- a) Roman Empire
- b) Constitution of America
- c) Constitution of India

Answer Options :

- 1) a only
- 2) c only
- 3) b and c only
- 4) a, b and c

भाषा आकलन कौशल्य उतारा -५

पुढील उतारा वाचून प्रश्न क्र. १६ ते २० ची योग्य उत्तरे द्या.

अनेक वर्षांपूर्वी 'चांदोबा' मासिकात एक गोष्ट प्रसिद्ध झाली होती. मनोहर नावाचा साहसी आणि सत्प्रवृत्त राजा असतो. तो राजा आपल्या राज्यातील दर्यावर्दी लोकांना एक आव्हान देतो. समुद्राची सीमा नक्की कुठे संपते, हे त्यांनी शोधायचे असते. त्याचप्रमाणे किनारा सोडल्यापासून लागलेल्या भूप्रदेशांचे आणि समुद्री सीमांचे नकाशेही त्यांनी बनवायचे, असा आदेश राजाने त्यांना दिलेला असतो.

ते दर्यावर्दी दीर्घकाळ प्रवास करू शकणारे एक दणकट जहाज बांधतात आणि समुद्रात उतरतात. परंतु काही दिवसांनी ते जहाज एका वादळात सापडते, फुटते आणि वाहत वाहत एका पर्वतावर जाऊन पडते. त्या पर्वताचे नाव असते श्रीकुंज. त्या वादळातून वाचलेले दर्यावर्दी त्या पर्वतावर कशीतरी गुजराण करू लागतात. बरेच दिवस जहाज परत आले नाही. म्हणून राजा मनोहर त्या दर्यावर्दींच्या शोधात दुसरे जहाज पाठवतो. त्या खलाश्यांना प्रवास करता करता वाटेत तो श्रीकुंज पर्वत लागतो. संकटातून वाचलेले दर्यावर्दी आणि त्यांच्या शोधात गेलेले खलाशी पुढे त्यांच्या प्रवासाचे नकाशे बनवितात. भारतात बनलेले ते पहिले नकाशे !

ही सत्यकथा असल्याचे सांगितले जाते. तशी ती असेलही. परंतु अवघ्या जगाचा, या पृथ्वीचा 'अधिकृत' नकाशा, समुद्री मार्ग, पर्वत, वाळवंटे, जंगले, नद्या हा सर्व भूगोल आकलन व्हायला हजारो वर्षे जावी लागली. या शतकाच्या अगदी सुरुवातीच्या काळापर्यंत आपल्या पृथ्वीच्या 'सीमा' आणि आपल्या ग्रहावरील भूप्रदेशाचे भौगोलिक आकलन माणसाला झाले नव्हते. 'भूगोल' आणि 'नकाशा' या संकल्पना शेकडो वर्षे विकसित होत गेल्या आहेत.

असेही म्हणता येईल, की भूगोलाचे, नकाशांचे भान होतहोतच माणसांची सांस्कृतिक उत्क्रांती होत गेली आहे. भूगोलाच्या ज्ञानाशिवाय साम्राज्यशाही प्रस्थापित झाली नसती, वसाहती स्थापल्या गेल्या नसत्या, भांडवलशाही विकसित झाली नसती, विविध भाषा-चालीरीती-रुढी-जीवनशैली समजल्या नसत्या. खरे म्हणजे आज आपण 'राष्ट्र' म्हणून त्या भूप्रदेशांना ओळखतो, तो 'राष्ट्रवाद' ही जन्माला आला नसता !

त्या राष्ट्रवादाच्या अनुषंगानेच आजचे राजकारण घडले आहे. युनोमधले पावणेदोनशे देश त्या भूगोल ज्ञानावरच आपल्या सार्वभौमत्वाच्या सीमा निश्चित करीत असतात किंवा त्याबद्दल वाद घालीत असतात. सर्व युद्धे-महायुद्धे झाली ती त्या सीमा ठरविण्यासाठीच. कारगिलमधील गवताचे पातेही न उगवणारा, सोळा हजार फूट उंच असलेला बर्फाळ प्रदेश असो वा इस्त्रायल-अरब देशांना जोडणारे विशाल, निर्मनुष्य वाळवंट असो, अंटार्क्टिकाच्या अथांग बर्फाळ प्रदेशात भारत, अमेरिका, रशिया, आदी देशांचे फडकणारे झेंडे असोत वा विविध सामुद्री आखातांमध्ये सापडणाऱ्या खनिज तेलांच्या विहिरी असोत - त्यांवर 'मालकी' हक्क सांगण्यासाठी भूगोलाचे, नकाशांचे ज्ञान हवेच.

१) मासिकातील गोष्ट कशाबद्दलची होती ?

- १) मनोहर राजाची साहसी वृत्ती
- ३) भारतातील नकाशांचा आरंभ

- २) दर्यावर्दी जीवनातील आव्हाने
- ४) श्रीकुंज पर्वताची माहिती

२) 'भूगोल' आणि 'नकाशा' या संकल्पना शेकडो वर्षे विकसित होत होत्या, कारण -

१) पृथ्वीचे क्षेत्रफळ अफाट आहे.

२) एकेका भौगोलिक घटकाच्या माहितीसोबत टप्प्याटप्प्याने आकलन वाढत गेले.

३) सर्वांना महत्त्व कळेपर्यंत अनेक पिढ्या गेल्या.

४) प्रचंड माहिती असल्याने गोळा करण्यास हजारो वर्षे लागली.

३) भूगोलाबद्दलची जाणीव व माणसांचा सांस्कृतिक विकास परस्परांसंबंधित आहेत, कारण -

अ) भौगोलिक ज्ञानाचा आधार भूप्रदेशांवर वर्चस्व मिळवताना मिळाला.

ब) भौगोलिक ज्ञानामुळे नैसर्गिक संपत्तीचा आपल्या सुखसोयीसाठी अधिकाधिक वापर होऊ लागला.

पर्यायी उत्तरे :

१) फक्त अ

२) फक्त ब

३) अ व ब दोन्ही

४) अ व ब दोन्हीही नाहीत

४) जागतिक राजकारणावर भूगोलाच्या ज्ञानाचा काय परिणाम झाला ?

अ) जीवनशैलीतील साम्यभेदांच्या ज्ञानामुळे 'राष्ट्र' ही संकल्पना निर्माण झाली.

ब) आपल्या राष्ट्राच्या सीमारेषा सांभाळणे त्यामुळेच महत्त्वाचे वाटू लागले.

क) राजकारणातील घडामोडींनुसार भौगोलिक नकाशे बदलतात.

पर्यायी उत्तरे :

१) फक्त अ व ब

२) फक्त अ व क

३) फक्त ब व क

४) फक्त अ

५) या उताऱ्यासाठी पुढीलपैकी कोणते शीर्षक योग्य ठरेल ?

१) दर्यावर्दी भारतीय

२) प्राचीन भूगोल

३) भूगोल आणि मानवी उत्क्रांती

४) भूगोल आणि राष्ट्रवाद

भाषा आकलन कौशल्य उतारा -६

Read the following passage carefully and answer the questions from 1 to 5 given below :

The electric vehicle industry in India is growing by leaps and bounds and the government has taken various steps to promote electric mobility in the country. Despite that, there is still hesitation among the vehicle owners to shift to electric mobility.

The reason for this hesitation are many, including lack of charging infrastructure, higher cost of EVs and range anxiety. Now, with the introduction of connected mobility, Imran Mulla, Head of R. and D., JAWA Motorcycles, believes that it can provide the EV industry a significant boost such that it gains an edge over other forms of mobility. OEMs are now focusing on making EVs accessible to a larger audience by removing some barriers.

For greater convenience to customers Imran suggests that an integrated way of transportation has to be taken where safety and user experience are the primary focus areas. He adds that there are multiple fronts to implement this integration but simply said, it has to be intelligent, integrated and safe and with a strong carbon footprint which we are all working towards.

With these fast changes with respect to connectivity, OEMs also need to adapt as it is very new for them. Baburao Rane, digital connectivity speciality at TATA Motors, UK, says, "It is difficult for older automotive players to understand how this system works." This is because everything from data transfer to analysis of data works at a very fast rate. The best approach has to be analysed to create and

maintain such integration. Further, connectivity brings challenges in terms of backend infrastructure which needs to be designed and maintained. Maintenance of such sophisticated backend infrastructure is a recurring cost. Will OEMs bear this cost or will end users bear this cost ? All these questions need to be addressed keeping convenience of the consumers in mind.

The rapidly growing number of electric two-wheelers (E2Ws) has taken the market by storm and these are on the way to become IoT device on wheels. There have been various advancements in battery technology and power devices which have enabled the development of a connected space. OEMs are trying to integrate features like satellite-based positioning receiver, cellular modem for cloud connectivity and short-range Bluetooth or Wi-Fi link for local tasks. This connectivity enhances user experience and safety, making the overall solution adoptable. "Today, having a small hardware that talks to a CAN is an easy way of making the motorcycle connected," Imran says.

With this connectivity, users will have access to real-time information about their motorcycle, like its geolocation and traffic data nearby. There is a focus on implementing advanced warning systems or early warning systems where a particular congestion on the road is notified much earlier. Another aspect is how personal information like geolocation of the user is shared among other users for more responsiveness. All of these are the challenges that are being worked upon.

"But to begin with, it is more about providing the convenience and ease to a rider by having diagnostics available which are real-time", he concludes.

- 1) The passage shows that
- a) digital connectivity experts are concerned with vehicle users and consumers.
 - b) manufactures of motor and motorcycles are thinking of increasing their customers.
 - c) the Original Equipment Manufacturers (OEMs) can easily adapt connected mobility.
 - d) it is easy for the government to promote electric mobility in the country.

Which of the above statements is/are correct ?

Answer options :

- 1) d only 2) a only 3) c only 4) Both b and d

- 2) The integrated system of transportation should mainly think of
- a) advancements in battery technology and power devices.
 - b) data transfer and data analysis
 - c) modem for Connectivity and Bluetooth or Wi-Fi link.
 - d) Safety and experience of vehicle users.

Which of the above statements correctly completes the statement in the question ?

Answer options :

- 1) b only 2) c only 3) Both a and d 4) d only

- 3) Vehicle users are reluctant to use electric vehicles because
- a) the OEMs have failed in removing their barriers.
 - b) the EV industry does not provide connected mobility.
 - c) they are concerned with cost of EVs and range of average gained per litre of fuel.
 - d) they know little about connected mobility.

Answer options :

- 1) d only 2) b only 3) c only 4) Both a and b

- 4) One of the challengers discussed in the passage is about
 a) how to integrate various features for connectivity.
 b) how the vehicle user will access information about his geoposition and geolocation of his vehicle.
 c) how the government will promote electric mobility in the country.
 d) who will pay the maintenance cost of backend infrastructure.

Answer options :

- 1) c only 2) d only 3) a only 4) b only

- 5) The phrase "by leaps and bounds" used in the passage means
 a) by jumps and boundaries b) by jumps and limits
 c) very fast (rapidly) d) by government and by OEMs

Answer options :

- 1) b only 2) d only 3) c only 4) a only

भाषा आकलन कौशल्य उतारा -७

उतारा वाचून त्याववील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

कोणत्याही वस्तूविषयाचे, स्वभावाचे मूळ स्वरूप समजण्यासाठी , उत्खनन, संशोधन व मनन होणे अपरिहार्य असते. म्हणूनच गर्भित ज्ञानाविषयीची विलक्षण उत्सुकता व आत्मविश्वास पणाला लावून मनुष्याने, सृष्टीत हजारो लाखो शोध घेतले. जिवाचे रान करीत, आकाश पाताळ एक केले. पृथ्वीचे सर्वांगीण अष्टपैलूत्वही त्याने संशोधनातून नखशिखांत निरखले. सूर्यावरील संशोधन तर त्याच्या शोधक बुद्धीची कमाल मर्यादा. तीही मानवाने पार केली. पण, चंद्रावरील मातीधोंड्यांपासून ते म्हैसूरच्या खाणीतील पिवळ्या दगडतुकड्यांचे पृथक्करण हरहुन्नरीने यशस्वी करणारा मानव, मनुष्य स्वभावाचेच मर्म व जडणघडण उकलण्यात मात्र अद्यापही असमर्थ ठरला. त्यासाठीचे सारे वैज्ञानिक प्रकल्पही कमीच पडले.

नेमके याच विषयांवर प्रदीर्घ मनन व्हायला हवे अशी श्रीरामकृष्णांची इच्छा आहे. मनुष्याच्या मनःपटलावर क्षणाक्षणाला उमटत असणारे एकूणच बरेवाईट भावतरंग व सुप्त गुप्त असे चौरंगी विचार जसेच्यातसे बंदिस्त करून, हवे तेव्हा बोलते करता येतील का ? कारण हे विचारच त्याचा भविष्यकालीन स्वभाव रेखाटत असतात. स्वभाव परिक्षणासाठी ही पद्धती विज्ञानाच्या चौकटीत अपवादानेच चपखल बसेल. परंतु, मनुष्य स्वभावाचे जळीस्थळी असणारे हे मृगजळ, अनेकदा बुद्धी चक्रावून सोडते त्याचे काय ? म्हणजेच सावध पवित्र्यानेच प्रत्येक त्रयस्थाशी बोलणे, चालणे, व आगण आले ! न ओळखता येणारे कुणी लबाड, अहंमन्य तर कुणी आतल्या गाठी बुद्धीचे लोक समाजा पावलागणिक भेटतात. कुणाच्या बोलण्यातला स्वार्थ राईएवढा, तर कुणाच्या वागण्यात पर्वतप्राय मतलब ! सारेच मृगजळाच्या बुरख्यात लपलेले दांभिक, खोटारडे, भोंदू. याना ओळखायचे कसे हाच आत्ताच्या सामाजिक मननाचा गहन प्रश्न आहे.

श्रीरामकृष्ण म्हणतात, परिपक्व व विनयशील व्यक्तिमत्व पहाताच मन उल्लासित होते. आपलेच प्रतिबिंब आपण पहात असल्याचा सक्त आनंदही कधीकधी लाभतो तो असा. व्यक्तित्वाचे हे गुणविशेष एका दिवसात चमत्काराने घडलेले नसतात. त्यामागे आद्य विद्येची साधना, ज्ञान, तपश्चर्या व निगर्वितेचे पाठबळ असते. कच्चे लोखंड अनेकवेळा भरपूर तापवून त्यावर हातोड्याचे शंभर प्रहार झाल्याविना, पोलादाची उत्तम प्रत तयार होत नाही. या बहुगुणी पोलादातूनच सुंदर धारदार तलवारीची तथा असंख्य जीवनावश्यक वस्तूंची निर्मिती होते. असह्य वातावरणातून उभारलेले पोलाद, कसेही चेचा, ठोका, वाकवा, त्याचा अंत होत नाही की गुणधर्म बदलत नाही. मनुष्याचा सृजनशील स्वभावाशी मिळते जुळते वाटणारे पोलाद बघूनही, सोशिकता व सज्जड प्रयत्नवादाची मनोमन जाणीव होते.

यशस्वी जीवनही असेच पायाशुद्ध, कणखर प्रयत्नांचे फळ असते. परंतु जे सतत सुखाचाच विचार करतात. ते उच्च पदाच्या आसपासही कधी पोहोचू शकत नाहीत. अनंत यातना व प्रामाणिक कष्टांनी लाभलेले सुयशही तितकेच उदात्त असते. कारण, स्वजीवन समृद्ध व आविष्कारी घडविल्याचा विनम्र स्वाभिमान त्यातून प्रत होत असतो. साऱ्या सृष्टीत भ्रमण करणारी आत्मशक्तीच

तुमचे मन, स्वभाव, विचार व जीवन पोलादी व धैर्यशील बनवत असते. धडपडण्यातील जिद्द, निकोप ध्येयवाद व कर्मनिष्ठ प्रयत्न ही आत्मशक्तीचीच रूपांतरे.

- १) मानवी स्वभावाचे मूळ स्वरूप समजण्यासाठी आवश्यक असलेले घटक कोणते ?
- १) पृथ्वीचे सर्वांगीण अष्टपैलूत्व जाणण्याची इच्छा २) ज्ञानाचे उत्खनन, संशोधन व मनन होणे
३) मानवी मनाचे भावतरंग समजून देणारी शक्ती ४) स्वभाव परिक्षणाला विज्ञानाची जोड
- २) मानवाच्या शोधक बुद्धिशी संबंधित असलेली कमाल मर्यादा कोणती ?
- १) म्हैसूलच्या खाणीतील पिवळ्या दगडतुकड्यांचे पृथक्करण
२) चंद्रावरील मातीधोंड्याचे संशोधन
३) सृष्टीतील हजारो घटकांचे संशोधन
४) सूर्यावरील संशोधन
- ३) 'वैज्ञानिकृष्ट्या झालेले मानवी संशोधन अपूर्ण आहे' असे श्रीरामकृष्णांना कां वाटते ?
- १) कारण मनुष्य स्वभावाचे व जडणघडण उकलण्यात मनुष्य असमर्थ ठरला आहे म्हणून
२) मनुष्य स्वभाव म्हणजे जळीस्थळी असणारे मृगजळ आहे म्हणून
३) सामाजिक मननाचा प्रश्न आहे म्हणून
४) विज्ञानाने खूप प्रगती केली म्हणून
- ४) मानवी स्वभावरूपी मृगजळाच्या बुरख्यात लपलेला सामाजिक गहन प्रश्न कोणता ?
- १) मनुष्य मनःपटलावर उमटत जाणारे बरेवाईट भावतरंग.
२) सावध पवित्र्याचे त्रयस्थाशी बोलणे वागणूक.
३) माणसाची लबाड अहंमन्यवृत्ती
४) समाजातील दांभिक, खोटारडे, भोंदू स्वभावाची माणसे ओळखायची कशी ?
- ५) आपले मन-स्वभाव-विचार परिपक्व करणारी श्रीरामकृष्णांना अभिप्रेत असलेली शक्ती कोणती ?
- १) मृगजळ असलेले आंतरमन २) सज्जड प्रयत्नवाद
३) साऱ्या सृष्टीत भ्रमण करणारी आत्मशक्ती ४) अहंमन्यवृत्ती
- ६) 'आजन्म' या सामासिक शब्दाचा समास ओळखा.
- १) अलुक् तत्पुरुष समास २) कर्मधारय समास
३) अव्ययीभाव समास ४) द्विगू समास

भाषा आकलन कौशल्य उतारा -८

Read the passage carefully and answer the questions no. 1 to 5 given below :

Diet plays a vital role in the maintenance of good health and in the prevention and cure of disease.

The human body builds up and maintains healthy cells, tissues, glands and organs only with the help of various nutrients. The body cannot perform any of its functions, be they metabolic, hormonal, mental, physical or chemical, without specific nutrients. The food which provides these nutrients is

thus one of the most essential factors in building and maintaining health.

Nutrition, which depends on food, is also of utmost importance in the cure of disease. The primary cause of disease is a weakened organism or lowered resistance in the body, arising from the adoption of the faulty nutritional pattern. There is an elaborate healing mechanism within the body but it can perform its functions only if it is abundantly supplied with all the essential nutritional factors.

Human cells need at least 45 chemical components and elements. Each of these 45 substances, called nutrients, must be present in the adequate diet. The nutrients include oxygen and water. The other 43 essential nutrients are classified into five groups : carbohydrates, fats, proteins, minerals and vitamins. All 45 of these nutrients are vitally important and they work together. Therefore, the absence of any may result in disease, eventually death.

Research has shown that almost all varieties of diseases can be produced by an undersupply of various nutrients. These nutritional deficiencies occur on account of various factors, including the intense processing and refining of foods, the time lag between the harvesting and consumption of vegetables and fruits, the chemicals used in bleaching, flavouring, colouring and preserving foods and the chemical fertilizers, fungicides, insecticides and sprays used for treating the soil. Therefore, as a first principle of nutrition one should insist on whole meal flour and whole meal bread and avoid the white stuff.

Research has also shown that diseases produced by combinations of deficiencies can be corrected when all the nutrients are supplied, provided the damage is not irreparable. A well balanced and correct diet should be made up of foods which in combination would supply all the essential nutrients.

It has been found that a diet which contains liberal quantities of (i) seeds, nuts, and grain, (ii) vegetables, and (iii) fruits would provide adequate amounts of all the essential nutrients. These foods have, therefore, been aptly called basic food groups and the diet containing these food groups as optimum diet for vigour and vitality.

- 1) The passage focuses on :
a) Nutrition for vigour and vitality. b) Importance of nutrients in curing diseases.
c) Types of nutrients. d) Balanced diet.

Answer Options :

- 1) Only a and b 2) Only c and d 3) Only a, b and d 4) All of the above

- 2) What are the causes of nutritional deficiencies ?
a) Use of preservatives in food b) Intake of refined food
c) No use pesticides and chemical fertilizers d) Use of wholesome foods and fruits
e) Long interval between harvesting and consumption of vegetables and fruits.

Choose the correct alternative :

Answer Options :

- 1) a, b, c, d, e 2) a, b, d, e 3) a, b, e 4) a, b, c, e

- 3) The phrase "well balanced diet" refers to :
a) Intake of variety of foods.
b) Consumption of whole meal bread and the white stuff.
c) Proper consumption of vegetables and fruits.
d) Intake of the foods which supply all the essential nutrients.

Choose the correct alternative to complete the sentence.

Answer Options :

- 1) Only a and b 2) Only b and d 3) Only a 4) Only d

4) Find out the word in the passage which means

"Not supplied in required quantity"

- 1) Deficiency 2) Nutrition 3) Liberal quantity 4) Undersupply

5) a) Absence of any of the essential nutrients may lead to death.

b) Oxygen and water are vital elements in human cells.

c) Disease caused by nutritional deficiencies are irreparable.

d) Diet is one of the essential factors in building and maintaining good health

Choose the correct alternatives.

Answer Options :

- 1) Only a, b and d 2) Only a, c and d 3) Only b, c and d 4) Only b and c

भाषा आकलन कौशल्य उतारा -९

पुढील उतारा वाचा आणि त्या खाली दिलेल्या प्रश्न क्रमांक १ ते ५ या प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

जागतिकीकरणामुळे व्यापार, बाजारपेठा, गुंतवणूक, तंत्रज्ञान, राजकीय निर्णय प्रक्रिया अशा सर्वच क्षेत्रात स्थाननिष्ठा बाजूला ठेवून विश्वसापेक्ष विचार करावा लागतो, धोरण ठरवावे लागते व निर्णय घ्यावे लागतात. जागतिकीकरणाचा मूलार्थ हा उदारीकरणाशी जोडलेला आहे. समानसंधीचा शोध घेण्यासाठी, समान प्रश्नांची सोडवणूक करण्यासाठी, परस्परांची ओझी हलकी करण्यासाठी जागतिक पातळीवर एक सहयोगी संस्थात्मक जीवन अवतरत आहे. या सहयोगी अस्तित्वाची मूल्ये लोकशाही, अहिंसा, स्त्री-पुरुष समानता, अल्पसंख्याकांविषयी आदर, दुर्बलांच्या हक्कांचे संरक्षण या दिशेने विस्तारत आहे. वांशिक, धार्मिक, तटबंध, भ्रष्टाचार आणि हिंसेची पाळेमुळे उखडून टाकून परस्पर सहमतीचे जीवन जगण्यासाठी राष्ट्र-राज्याच्या तटबंधा ओलांडून एक वैश्विक समाज निर्माण होण्याकडे आपण जात आहोत. या पार्श्वभूमीवर भाषेच्या अस्मितेला प्रांतिक अस्मितेशी जखडून ठेवणे योग्य होणार नाही. उलट नव्या वैश्विक समाजरचनेची भाषा आत्मसात करून देशी भाषांचा तोंडवळा अधिक खुला, अधिक विश्वव्यापक बनवण्याचे आव्हान आपल्यापुढे उभे आहे. अशी परिभाषा (WTO चीही) नव्या मूल्यांचीही परिभाषा आहे. त्यासाठी मराठीत या नव्या मूल्यभानासकट नवे शब्दभान रुजवले पाहिजेत. अर्थ-वाणिज्य व्यवहारातील मराठीची समृद्धी या दृष्टिकोनातून वाढणार आहे. ज्या अनुदानांमुळे शेतीचा अर्थव्यवहार फुलेल-फळेल त्या अनुदानांना Green Box म्हणतात. ज्या परिस्थितीमुळे शेती उत्पादने बाधित होतील; पण शेतकऱ्यांची जीवनधारा बाधित होणार नाही यासाठी पूरक अनुदाने दिली जातील त्यांना Blue Box म्हणतात. तर ज्या अनुदानांमुळे व्यापारातील निकोपताच बाधित होईल अशा अनुदानांना Amber Box म्हणतात. त्यामुळे हिरवा कटोरा, निळा कटोरा आणि पिवळा कटोरा या शब्द प्रयोगांना आजच्या जागतिक व्यापारी जीवनाचा ताजा संदर्भ आहे. भाषेचा 'ताजबा' राखण्यासाठी असे नवे शब्द आपण घडवले पाहिजेत. त्यामुळे मराठी भाषाही समृद्ध होईल आणि मराठी जीवनही समृद्ध होईल.

संगणक, इंटरनेटच्या युगात मराठीला जागतिक स्तरावर विस्तार पावण्याच्या चांगल्या संधी निर्माण झाल्या आहेत. विकीपिडीयासारख्या जागतिक ज्ञानकोषात इतर भाषांच्या बरोबरीने मराठी भाषेतून ज्ञानसंक्रमण करण्याचे माध्यम खुले झाले आहे. या नव्या तंत्रज्ञानामुळेच मराठी वर्णमालेचा युनिकोडपद्धतीने जगभर खुला वापर सुरू झाला आहे. मायक्रोसॉफ्टने संगणकावर मराठीतून सर्व प्रकारचा पत्रव्यवहार, माहितीची साठवणूक, व्यापारी हिशोब ठेवण्याची सुविधा उपलब्ध करून दिली आहे. इतकेच नाही तर ज्या शब्दांना आपण अश्लील, ग्राम्य आणि अनौपचारिक भाषाशूचितेपासून दूर ठेवले आहे अशा रासवट मराठी शब्दांचाही कोश करायला ही जागतिक कंपनी पुढे सरसावली आहे. मराठीचे शब्दकोश, मराठी-इंग्रजी शब्दकोश, शुद्धलेखनाची आज्ञावली आता संगणकाच्या पडद्यावर, इंटरनेटच्या मराजालावर उपलब्ध आहे. मराठी वर्तमानपत्रे, इंटरनेटच्या माध्यमातून जगातल्या

कुठल्याही कोपऱ्यात आता वाचता येतात. वेब रेडिओ, ब्लॉग यामुळे प्रकाशकांच्या मध्यस्थीशिवाय कुणासही आपले वाङ्मय, आपले मनोगत आपल्या भाषेत व्यक्त करण्याची संधी मिळाली आहे. अन्याय-अत्याचारांना वाचा फोडण्यासाठी, सामाजिक सलोखा राखण्यासाठी, समविचारी लोकांचा संघ वाढवण्यासाठी, मराठी भाषिकाला आपल्याच भाषेतून जगभरातल्या आपल्या सहदांशी संपर्क साधण्याची क्षमता या माध्यमांनी दिली आहे.

१) जागतिकीकरणामुळे कोणते अडथळे पार करून वैश्विक समाज निर्माण होण्याची शक्यता निर्माण झाली आहे?

१) अंधश्रद्धा, अंधानुकरण, करुणा, समाजप्रेम	२) व्यापार, तंत्रज्ञान, गुंतवणूक
३) वांशिक, धार्मिक तटबंदा, भ्रष्टाचार व हिंसा	४) भाषा, धर्म, कला, विज्ञान

२) विकिपिडीयामुळे कोणती गोष्ट साध्य झाली आहे?

१) व्यापाराची माहिती देणे	२) मराठी भाषेतून ज्ञानसंक्रमण करणे
३) शेतमालाचा व्यापार करणे	४) राष्ट्रीय धोरण ठरविणे

३) प्रस्तुत उतान्याची मध्यवर्ती कल्पना कोणती?

१) जागतिकीकरणातील मराठी भाषेची समृद्धी	२) भाषा आणि व्यापार
३) भाषा आणि सामाजिक सलोखा	४) संगणक आणि भाषा

४) जागतिकीकरण, व्यापार आणि भाषा याकडे लेखक कोणत्या दृष्टिकोनातून पाहातो?

a) जागतिक व्यापाराचे लाभ	b) संगणकीय तंत्रज्ञानाचे लाभ
c) सहयोगी संस्थात्मक अस्तित्व	d) शेतीतून होणारे लाभ

पर्यायी उत्तरे :

१) (a) व (c) बरोबर	२) (b) व (d) बरोबर	३) (c) बरोबर	४) (d) बरोबर

५) भाषेच्या नाविन्यपूर्णतेसाठी लेखकाने कोणता शब्द वापरला आहे?

a) कटोरा	b) परिभाषा	c) ताजबा	d) युनिकोड

पर्यायी उत्तरे :

१) (a) व (c) बरोबर	२) (c) व (d) बरोबर	३) फक्त (d) बरोबर	४) फक्त (c) बरोबर

भाषा आकलन कौशल्य उतारा - १०

Read the following passage carefully and answer the questions given below (Q. No. 1 to 5):

Many companies are now working on quantum computing and their applications. Here is what some of them are doing :

Back in 2018, Google had developed an innovative quantum-based processing solution known as Bristlecone which is a 72-qubit device that is said to fetch necessary improvement on various options available in the market. It's biggest rival at that time was IBM's 50-qubit machine. Now, the search engine firm utilizes a D-Wave quantum computer developed in their quantum artificial intelligence (AI) lab which is a joint initiative of NASA, Universities Space Research Association and Google.

At the IEEE Conference in San Francisco, Google showcased a custom made circuit for quantum computing that is coupled with cryptographic enclosures to strengthen the scaling up of quantum computer systems in the coming years.

A few months back, quantum software company 1QBit and Accenture collaborated with Biogen to bring out the industry's first quantum-based molecular comparison application that would significantly improve advanced molecular design to speed up drug discovery for complex neurological conditions such as multiple sclerosis, Alzheimer's, Parkinson's and Lou Gehrig's diseases.

Accenture is now constantly monitoring and supervising the quantum computer ecosystem and partnership with famous firms such as Canada-based 1QBit, one of the leading software companies that is committed to craft software and development tools to tackle the world's colossal computational impediments.

IBM's speciality is its attention to the universal gate model where the majority of the world's leading quantum computing firms are also focusing. In the quantum gate model, qubits are placed into circuits rather than traditional one and zero bits whereas IBM has come up with eight different model prototypes with one option as high as fifty qubits.

Additionally, in 2019, IBM launched its innovative Q System One Solution for commercial quantum research. Apart from that, IBM has also proclaimed its partnership with various leading universities to encourage more research into quantum computing.

Currently, Microsoft is one of the global leaders in quantum computing. Its qualified team commenced the research in 2011. Microsoft is focused on the design aspect of the solutions for the utilization of a fault-tolerant and scalable computing environment and claims Enterprise Management 360. Then in early 2014, Microsoft revealed that they had started working and researching the area of topical computing that aids to perk up the engineering of quantum states. By the end of 2017, the company announced unveiling of its development kit for quantum computer programming.

Microsoft's in-built Azure Quantum is a vast range of quantum services that comprise pre-built solutions to software and quantum hardware, offering developers and customers access to some of the most competitive quantum offerings on the market.

- 1) The three software companies which have developed in quantum computing in collaboration are.....
a) Google, IBM and Microsoft	b) Google, Accenture and IBM
c) Accenture, IBM and Microsoft	d) Microsoft, Google and Accenture

Answer Options :

1) Only (d)	2) Only (a)	3) Only (b)	4) Only (c)

- 2) Significant contributions by Accenture and 1QBit would be in the field of
a) Commercial research and scaling up of quantum computer systems
b) Pharmaceuticals and solutions to computational impediments
c) Software and artificial intelligence
d) Universal gate model and molecular designs

Answer Options :

1) Only (c)	2) Only (a)	3) Only (b)	4) Only (d)

- 3) The initiator of quantum computing development is the company named
a) IBM	b) Google	c) Microsoft	d) 1QBit

Answer Options :

1) Only (c)	2) Only (d)	3) Only (a)	4) Only (b)

4) What is the meaning of 'perk up' in the context of the passage ?

- a) Improve b) Benefit c) Bring money d) Make active

Answer Options :

- 1) Only (b) 2) Only (a) 3) Only (d) 4) Only (c)

5) What does Azure Quantum do ?

- a) Provides pre-built solutions to software and hardware.
b) Improves the engineering of quantum states.
c) Provides access to developers and customers to competitive quantum offerings on the market.
d) Supervises ecosystem.

Answer Options :

- 1) (a) and (b) 2) (b) and (c) 3) (a) and (c) 4) (c) and (d)

6) Lincoln, President of America, was assassinated.

The subject-attribute in the simple sentence above is

- a) President of America b) assassinated
c) was assassinated d) Lincoln

Answer Options :

- 1) Only (d) 2) Only (b) 3) Only (c) 4) Only (a)

7) a) He resembles his brother.

b) I am tired with this work.

c) He ordered a new car.

d) He will combat your views.

Identify the grammatically correct sentence/s.

- 1) Only (a) and (b) 2) Only (c) and (d)
3) Only (b), (c) and (d) 4) Only (a), (c) and (d)

भाषा आकलन कौशल्य उतारा - ११

पुढील उतारा वाचून प्रश्न क्रमांक १ ते ५ या प्रश्नांची उत्तरे द्या.

आधुनिक जगातील सत्तेच्या वर्चस्वाची उतरंड हा कळीचा मुद्दा बनते. तंत्रज्ञानाचे श्रेष्ठत्व, आधुनिकता वर्चस्व गाजवते. शत्रुला अत्याधुनिक तंत्रज्ञानापासून वंचित ठेवायचे, अन् मग आपल्या अटी एकतर्फी लादण्याच्या. दोन हजार वर्षांपूर्वी चिनी तत्त्वज्ञानी 'सून त्झू' याने युद्धशास्त्राचा एक महत्त्वाचा नियम सांगितला आहे. युद्धामध्ये शत्रुच्या मानवी शक्तीचे खच्चीकरण करण्यापेक्षा शत्रुसैन्याचे मनोर्ध्व खच्ची करणे जयासाठी अधिक महत्त्वाचे आहे. मनाने हरलेले सैन्य सहज पराभूत होऊ शकते. हे सांगताना त्याने जणू विसाव्या शतकातील तंत्रज्ञानाच्या वर्चस्वाला डोळ्यांसमोर ठेवले असावे. आखाती युद्धात वापरली गेलेली इलेक्ट्रॉनिक शस्त्रे अन् क्षेपणास्त्रे यांचा एकत्रितपणे केला गेलेला मुबलक वापर पाहणे हे युद्धशास्त्राच्या माहितगारांना डोळ्यांना मेजवानी मिळाल्यासारखे होते. जणू एकविसाव्या शतकात युद्ध झाले, तर जगाच्या रंगमंचावर काय दिसेल याची झलक पाहायला मिळाली. क्षेपणास्त्रे, इलेक्ट्रॉनिक शस्त्रे, माहिती-तंत्रज्ञान हे जणू त्यावर प्रमुख भूमिका निभावणार आहेत.

आपल्या देशात 'तंत्रज्ञान' म्हणजे अजूनही काळ धूर ओकणाऱ्या उंच चिमण्या आणि कर्कश आवाज करणारी अवजड यंत्रे हेच चित्र बहुसंख्य लोकांच्या डोळ्यांसमोर उभे राहते. हे विषयस्त चित्र आहे. मध्ययुगामध्ये घोड्याचा लगाम शोधला गेला अन्

शेतीशास्त्रात आमूलाग्र बदल झाला. त्यानंतर कित्येक शतकांन बेसामरची धातू वितळवणारी भट्टी बनली अन् मानवाने धातूला हवा तो आकार देऊन फार मोठी तांत्रिक झेप घेतली. तंत्रज्ञानामध्ये अशी काही संशोधने किंवा यंत्रे बनतात की त्यांचा प्रत्यक्ष व्यवहारात उपयोग होतोच असे नाही; पण ज्ञान म्हणून ते मानवाला समृद्ध करत राहते. उदाहरण घ्यायचे झाले, तर रसायनशास्त्रातील प्रक्रिया, मासे प्रजनन करतात ते शास्त्र, गवत उपटण्याचे, रोगी तपासायचे, वा इतिहास शिकवायचे, युद्धे करायचे वा थांबवायचे अशी अनेक देता येतील.

आज अधिकांश तंत्रज्ञान हे फिरत्या पट्ट्यापासून वा उघड्या भट्टीपासून दूर असते. इलेक्ट्रॉनिक्स, अवकाश संशोधनअशा नव्या क्षेत्रांत तर शांतता आणि स्वच्छता प्रथम क्रमांकाची गरज असते. फिरत्या पट्ट्यापाशी उभी असलेली लहानसहान कामे करणारी माणसांची फौज हे चित्र कालबाह्य झाले आहे. नव्या तंत्रज्ञानाला सोबत नेण्याची जनमानसातली ही तंत्रज्ञानाची कालबाह्य प्रतीके आधी बदलायला हवीत. तंत्रज्ञान हे तंत्रज्ञान, पचवूनच वाढते, अधिक पुढे जाते; स्वतःचा उद्धार स्वतःच करू शकते. एका अर्थाने तंत्रज्ञानातील प्रगती ही तीन टप्प्यांमध्ये एकमेकांत गुंतलेली वर्तुळाकार साखळी असते. पहिली निर्मिती अवस्था, ज्यामध्ये एखाद्या कल्पनेचा आराखडा असतो. मग तो आराखडा सत्यात उतरवला जातो आणि प्रत्यक्ष व्यवहारात त्याचा वापर केला जातो. मग ते समाजात मिळून मिसळून जाते अन् जीवनाचा एक भाग बनते. इथे ही वर्तुळ पूर्ण होते. असे हे तंत्रज्ञान समाजात मुरले, की त्याची सवय होते आणि अधिक परिपूर्णतेकडे जाण्यासाठी नव्या कल्पना सुचतात. असे हे एकातून उद्भवणारे दुसरे वर्तुळ आहे. विकसित देशात या वर्तुळातील प्रत्येक टप्प्यातील वेळेचे अंतर कमी होत आहे. आपल्या देशात आपण नुकते वर्तुळ पूर्ण व्हायच्या पायरीवर पोचलेलो आहोत.

४६) प्रस्तुत उताऱ्यातील विवेचनातून कोणत्या अपेक्षा व्यक्त केल्या आहेत ?

- १) तंत्रज्ञानातून शांतता व स्वच्छता निर्माण करणे.
- २) तंत्रज्ञान समाजात रुजले पाहिजे.
- ३) तंत्रज्ञानातून नवनव्या कल्पना सूचल्या पाहिजेत.
- ४) तंत्रज्ञानाकडे नवदृष्टीने पाहण्याची गरज.

४७) तंत्रज्ञानाच्या प्रगतीचा आरंभबिंदू कोणता ?

- १) इलेक्ट्रॉनिक शस्त्रे बनविणे
- २) एखादी कल्पना सूचणे
- ३) तंत्रज्ञान समाजाच्या पचनी पडणे
- ४) कल्पना सत्यात उतरणे

४८) युद्ध जिंकण्यासाठी महत्त्वाचा डावपेच कोणात असू शकतो ?

- १) शत्रूसैन्याचा संहार करणे
- २) शत्रूसैन्याच्या मानसिकतेवर आघात करणे
- ३) शत्रूसैन्यावर क्षेपणास्त्र डागणे
- ४) शत्रूसैन्याशी करार करणे

४९) प्रस्तुत उताऱ्यातील चिंतनाचे केंद्र कोणते ?

- १) इतिहास
- २) अणूविज्ञान
- ३) अवजड यंत्रसामुग्री
- ४) इलेक्ट्रॉनिक क्षेत्र

५०) तंत्रज्ञानाच्या परिपूर्ण रूपाचा आविष्कार कोणता ?

- १) तंत्रज्ञानाचा व्यवहारात वापर होणे
- २) तंत्रज्ञान अंगवळणी पडणे
- ३) तंत्रज्ञानातून नव कल्पना सूचणे
- ४) तंत्रज्ञान जीवनाचा भाग बनणे

भाषा आकलन कौशल्य उतारा - १२

Read the passage given below carefully and answer question numbers 76 to 80 based on it.

Until he was ten, young Alexander Fleming attended the nearby London Moor school. He was then transferred to Darvel school which he attended with his brothers. Alexander learned a good deal about nature during that four-mile downhill hike to school and the four-mile uphill return trip. He was a quick student and at twelve, the age limit prescribed for Darvel school, he was sent to Kilmarnock Academy. Two years later he joined his brothers John and Robert at the home of his elder brother Thomas, who was to become a successful occultist in London. However, the economic success of the family was yet to be and Alexander was forced to leave school for economic reasons. When he was sixteen he obtained a job in a shipping company. Good fortune, however was on his side and on the side of humanity. In 1901, he received a share in a legacy which made it possible for him to return to school. He decided to study medicine.

- 1) The word 'legacy' in the context means .
1) Lottery 2) Goodwill money 3) Inheritance 4) Legal payment
- 2) Alexander trekked miles everyday to attend Darvel school
1) Four 2) Hight 3) Twelve 4) Unknown
- 3) He was a quick student - This means that Alexander
1) reached school before his brothers 2) reached the school-leaving age
3) was a lively student too soon 4) was a fast learner
- 4) and at twelve, the age limit prescribed for Darvel school
This in the context means that children were
1) *Not admitted to the school before they were twelve*
2) Admitted to the school at the age of twelve
3) Allowed to remain in the school only upto the age of twelve
4) Admitted to the school anytime after the age of twelve
- 5) Alexander became rich
1) *by working in a shipping company* 2) when his brother became a successful occultist
3) because he studied medicine 4) by receiving share in a legacy

भाषा आकलन कौशल्य उतारा - १३

पुढील उतारा वाचून प्रश्न क्रमांक १ ते ५ सोडवा :

२०२० साल आले तेच कोविड - १९ चे आव्हान घेऊन. संपूर्ण जगाला हादरवून टाकणाऱ्या या विषाणूने दीर्घकाळच्या टाळेबंदीची ओळख करून दिली. कधी नव्हे ते शाळा, कार्यालये, वाहतूक, धार्मिक-राजकीय कार्यक्रम, लग्नसमारंभ, क्रीडा स्पर्धा सगळेच ठप्प झाले. विज्ञान तंत्रज्ञानाने वेगवान झालेल्या जगाची गती कोरोनाने क्षीण केली. या आव्हानाचा सामना करण्यासाठी सर्वच देशांतील राज्यकर्त्यांचा कस लागला हे खरे; मात्र या संकटकाळात जगाला महिलांच्या नेतृत्वाची, त्यांच्या ध्येयधोरणांची, व्यापक दृष्टिकोनाबरोबरच संवादकौशल्य आणि त्यांच्या प्रेरक शब्दांची, कर्तृत्वाची नव्याने ओळख झाली. उदा. न्यूझीलंडच्या पंतप्रधान जेसिंडा आर्डर्न आणि जर्मनीच्या चॅन्सेलर अँजेल मर्केल. या दोघींचा या कोरोना संकटाकडे पाहण्याचा दृष्टिकोन आणि

त्यांनी या आपत्तीचा सामना करण्यासाठी उचललेली पावले, त्यासाठी आपल्या देशवासीयांशी साधलेला संवाद, त्या संवादातून या संकटाशी लढण्याचा दिलेला विश्वास याचे कौतुक सर्वत्र झाले. राजकीय नेत्यांव्यतिरिक्त संशोधन क्षेत्रातील स्त्रियांनीही या काळात महत्वाचे काम केले, वेळोवेळी मते मांडून समाजमनात शहाणीव पेरली.

स्त्रीप्रश्नांविषयी सदैव जागरूक अशा ब्रिटिश राजकारणी इव्हेट कूपर यांनी स्त्रियांच्या वक्तृत्वाचा पाठ समोर ठेवला आहे. 'शी स्पीक्स' या पुस्तकातून त्यांनी जगभरातल्या ४० स्त्रियांची भाषणे, त्यांची मते, त्यांचा दृष्टिकोन आणि त्यामुळे बदललेली स्थिती यांचा ऊहापोह केला आहे.

स्त्रियांनी जेव्हा जेव्हा आवाज उठवला तेव्हा तेव्हा काही क्रांतिकारक घटना घडल्या. मात्र अनेकदा त्यांचे आवाज दडपण्यात आल्याचाच इतिहास आहे.

स्त्रियांनी बोलून नये यासाठी त्यांना धमकावले जाते, प्रसंगी त्यांच्यावर हल्लेही होतात, कधी अत्याचार होतो किंवा अगदी त्यांना संपवण्याचाही प्रयत्न केला पुरुषप्रधान संस्कृतीत स्त्रियांना त्यांच्या हक्कांसाठी, कधी त्यांच्यावरील अन्याय दूर करण्यासाठी आवाज उठवावा लागलाच, परंतु कधी संपूर्ण मानवजातीला न्हासातून वाचवण्यासाठीही बोलते व्हावे लागले. 'शी स्पीक्स' मध्ये दोन हजार वर्षांपूर्वी बाउडिका या ब्रिटिश राणीने सैनिकांना उद्देशून केलेल्या भाषणापासून जागतिक तापमानवाढीबाबत ग्रेटा थुनबर्गने केलेल्या भाषापर्यंत, अशी भूत-वर्तमानकालीन स्त्रीशहाणीव वाचायला मिळते. राजकीय, क्रीडा, मनोरंजन अशा विविध क्षेत्रांतल्या स्त्रियांची भाषणे यात आहेत. या स्त्रियांचे शब्द महत्वाचे आहेत, त्यांची भाषणे महत्वाची आहेतच, शिवाय त्यांचे मार्गही प्रेरक आहेत. स्त्रियांना अधिक बळ देणारे आहेत.

सौदी अरेबियात स्त्रियांच्या वाहन चालविण्याच्या हक्कासाठी मानल अल-शरीफ यांनी चळवळ उभारली. मात्र या चळवळीतील अनेक स्त्रिया आज तुरुंगवासात आहेत. जागतिक हवामान बदलाबाबत ग्रेटा थुनबर्ग हिने पृथ्वी व पर्यावरण वाचवण्यासाठी जगाला साद घातली, तर नोबेल पारितोषिक विजेत्या वांगारी मथाई यांनी जंगल वाचविण्यासाठी अनेक अत्याचार सहन केले. दुर्दैवाने, हिंसाचार आणि धमक्यांचा अनुभव आणि स्त्रियांचा आवाज शांत करण्याचा प्रयत्न आजही सुरूच आहे. म्हणूनच इटली आणि ऑस्ट्रियामधील महिला मंत्र्यांना धमक्या मिळाल्याने गेल्या वर्षी पोलीस संरक्षण घ्यावे लागले. या सगळ्यांची भाषणे, त्यांची मते पुस्तकात दिली आहेत. भारतातील कविता कृष्णन यांचे दिल्लीतील 'निर्भया' ला न्याय मिळवून देण्यासाठी आवाहन करणारे भाषणही पुस्तकात वाचायला मिळते.

१) 'कोरोना' आपत्तीचा सामना करण्यासाठी, देशपातळीवर पाऊले उचललेल्या स्त्रिया

अ) ग्रेटा थुनबर्ग आणि जेसिंडा आर्डर्न

ब) इव्हेट कूपर आणि अँजेल मर्केल

क) मानल अल-शरीफ आणि वांगारी मथाई

ड) जेसिंडा आर्डर्न आणि अँजेल मर्केल

पर्यायी उत्तरे :

१) फक्त ब बरोबर अ,क, ड चूक

२) फक्त ड बरोबर क, ब, अ चूक

३) फक्त क बरोबर अ,ड, ब चूक

४) फक्त अ बरोबर ब,क, ड चूक

२) 'शी स्पीक्स' या ग्रंथांचा विषय आहे.

अ) 'कोविड' चे आव्हान

ब) इव्हेट कूपरचे चरित्र

क) सैनिकांची स्थिती

ड) स्त्रियांनी उठवलेला आवाज

पर्यायी उत्तरे :

१) फक्त क बरोबर अ,ब, ड चूक

२) फक्त ब बरोबर क, ड, अ चूक

३) फक्त ड बरोबर अ,ब, क चूक

४) फक्त अ बरोबर ब,क, ड चूक

३) कर्तृत्ववान असलेल्या महिलांची ही भाषणे आणि त्यांनी स्वीकारलेले मार्ग

अ) स्त्रियांचे मनोबल खचवणारे आहेत

ब) स्त्रियांचे आत्मबल जागृत करणारे आहेत

क) स्त्रियांच्या दुर्बलतेला खतपाणी घालणारे आहेत

ड) स्त्री शहाणी व उजागर करणारे आहेत

पर्यायी उत्तरे :

- १) ब आणि ड बरोबर बाकी सर्व चूक
३) ब आणि क बरोबर बाकी सर्व चूक

- २) अ आणि ब बरोबर बाकी सर्व चूक
४) क आणि ड बरोबर बाकी सर्व चूक

४) कोरोनाच्या संकटकाळात जगाला महिलांच्या नेतृत्वाची, कर्तृत्वाची आणिची ओळख झाली. 'त्व' हे विशेषण वापरून आणखी कोणता शब्द सदर परिच्छेदात आलेला आहे ?

अ) मातृत्व - महत्त

ब) स्त्रीत्व

क) पूर्णत्व

ड) वक्तृत्व

पर्यायी उत्तरे :

- १) फक्त ब बरोबर बाकी सर्व चूक
३) फक्त अ बरोबर बाकी सर्व चूक

- २) फक्त ड बरोबर बाकी सर्व चूक
४) फक्त क बरोबर बाकी सर्व चूक

५) सदर उताऱ्याचा आशय काय आहे ?

अ) भाषणबाजी

ब) वायफळ बडबड

क) कर्तृत्ववान स्त्रियांचे वक्तृत्व

ड) कोरोनाचा कहर

पर्यायी उत्तरे :

- १) फक्त अ बरोबर ब, क, ड चूक
३) फक्त ड बरोबर बाकी सर्व चूक

- २) ब आणि ड बरोबर अ आणि क चूक
४) फक्त क बरोबर बाकी सर्व चूक

भाषा आकलन कौशल्य उतारा - १४

Read the passage and answer the questions given below :

People often ask Mark Inglis if he can be any height he wishes. In reply he says, "Yes, I am very short when I am climbing mountains and tall otherwise". At any given time, though, this cheerful Kiwi is two centimetres shorter than he used to be till that perilous November in 1982. A heavy blizzard at New Zealand's Mt. Cook, where he was a 23-year-old search and rescue mountaineer, relegated Inglis to an ice cave for 13 days. Following his rescue, a major media event, both his legs had to be amputated knee-down because of severe frostbite.

Today, almost 30 years later, as the first double amputee to have reached the summit of Mt. Everest, the second double amputee to scale Mt. Cho Oyu and perhaps the only double amputee to wear three-quarter pants all the time, this 51-year-old mountaineer has a lot to tell people about life. "I don't tell them I am disabled. Disability is a state of mind. I say I'm a double amputee," says the jolly Kiwi, who is in the city to deliver a series of motivational lectures to corporates, schools and whosoever is willing to borrow inspiration from his survival story.

Seated at the Taj lobby - where he feels people are showing a cultured nonchalance towards this strange foreigner in three-quarter pants who keeps adjusting his prosthetic legs - Inglis beams when he recalls how it all began with rugby. "I was really bad at rugby in school, and in 1970s New Zealand if you were bad at the game, what else could you do but climb ?" he laughs. Initiated into mountaineering by his teacher, Bert, he soon became a professional search and rescue mountaineer, who, like every other adventure-seeker in his country, saw Mt. Everest as a stepping stone to success. But that dream had to wait for over 25 years, thanks to the terrible blizzard of 1982.

Inglis was stuck in an ice cave with fellow mountaineer Philip Doole - with five cookies between them, the duo survived on half a biscuit a day for the first five days. "At minus 20 degrees in that altitude, the human body tends to burn as many calories as a racing cyclist," says Inglis, whose weight dropped from 70 kg to 39 kg. "The maximum someone had lasted in our situation was nine days. We spent most of our time praying for relief." It came on the seventh day in the form of a helicopter which dropped food, sleeping bags, a primus and a radio. On the thirtieth day, they were rescued. "But the worst was seeing my legs rot later," Inglis says.

1) Choose the correct option from the following :

- a) Mark was the first double amputee to climb Mt. Cho Oyu.
- b) Mark was the first double amputee to have reached Mt. Cho Oyu as well as Everest.
- c) Mark was the second double amputee to climb Mt. Cho Oyu.
- d) Mark was certainly the only double amputee to wear three-quarter pants all the time.

Answer options :

- 1) a and d only
- 2) b and c only
- 3) c only
- d) d only

2) The word 'Nonchalance' means

- 1) Inspiration
- 2) Indignation
- 3) Incidence
- 4) Indifference

3) Mark Inglis developed an interest in mountaineering because

- 1) He used mountaineering as a means of livelihood
- 2) He was inspired by his teacher, Bert
- 3) His dream was to deliver lectures to corporates and schools
- 4) He used mountaineering as a metaphor for life

4) Mark is now 2 cm shorter than he was, because

- 1) He was stuck in an ice cave for 13 days
- 2) The prosthetic legs fitted after his amputation were slightly shorter than his real ones.
- 3) He and his friends spent most of their time praying for relief when in an ice cave
- 4) He was born disabled person

5) 'Disability is a state of mind' means

- 1) Mind and body are equally important
- 2) Physical fitness can overcome mind
- 3) Mind can make the body obey its commands
- 4) A person can be happy if the body is healthy

भाषा आकलन कौशल्य उतारा - १५

* Read the following passage carefully and answer the questions 1 to 5.

* खालील उतारा वाचून ४१ ते ४५ प्रश्नांची उत्तरे द्या.

नव्हे पिंडज्ञाने नव्हे तत्त्वज्ञाने।

समाधान कांही नव्हे तानमाने।

नव्हे योगायामे नव्हे भोगत्यागे।

समाधान ते सज्जनाचेनि योगे ॥१५३॥

जीवनामध्ये प्रत्येकजण समाधान मिळविण्यासाठी झटत असतो. समाधानाच्या माध्यमातून त्याला आनंद मिळवायचा असतो. आणि आनंद कायम टिकणारा असावा यासाठी त्याला शाश्वत समाधानाचा ध्यास असतो. अशा तऱ्हेचे समाधान मिळविण्यासाठी काय केले पाहिजे याचा मार्ग, श्रीसमर्थांनी या श्लोकात सांगितला आहे. तो स्पष्ट करण्यासाठी से चिरंतन समाधान मिळावे म्हणून प्रपंची माणसे कोणत्या साधनांचा अवलंब करतात हे त्यांनी प्रथम वर्णन केले आहे. ते मार्ग म्हणजे ज्ञान, तत्त्वज्ञान, कला, योग, याग व त्याग हे होत.

सृष्टीच्या बाह्य व्यापाराचे ज्ञान मनुष्य पंचेद्रियांमार्फत ग्रहण करतो. या ज्ञानामधून त्याला सुख मिळेल अशी कल्पना असते. पण जे ज्ञान पंचेद्रियांवर अवलंबून आहे त्याचे स्थैर्यही त्या पंचेद्रियांच्यावरच अवलंबून आहे. इंद्रिये ही वयोमानाने क्षीण होत जाणारी असल्याने त्यापासून प्राप्त होणारे समाधानही क्षीण होणारे असते. ज्ञानमार्गे किंवा तत्त्वज्ञान चिंतनामुळे मनुष्यप्राणी काही काळ तरी चिरंतन सत्याच्या जवळ जाऊ शकेल व त्याला तेवढ्या काळात तरी समाधान मिळू शकेल. त्याचप्रमाणे गायनादि कलांच्या माध्यमातून ज्याला येथे श्रीसमर्थांनी 'तानमाने' असा गंमतीशीर शब्द वापरला आहे, तो काही वेळ परमात्म्याच्या जवळ जाऊ शकेल. एखादा श्रेष्ठ गायक मनःपूर्वक गाताना किंवा चित्रकार उत्कटतेने चित्र रंगविताना तेवढ्यापुरते देहभान किंवा 'मी' पणा विसरून जाईल. त्या विशिष्ट वेळी आणि काळी तो परमात्म्याच्या जवळ असेल आणि पूर्ण समाधानांत, निखळ आनंदात राहील. परंतु कलासाधनेचा तो परमोच्च क्षण संपला की त्याचे समाधानही भंग पावेल!

योगाभ्यासाने मनुष्य समाधी अवस्थेपर्यंत प्रगती करू शकेल. समाधी अवस्थेत असताना त्याचे जगाशी भान तुटेल व ईश्वराशी नाते जोडले जाईल. पण ही समाधी उतरली की ते नाते संपेल व तो आनंद आणि ते समाधानही नष्ट होईल. त्याचप्रमाणे यज्ञयाग करताना उत्कट भावनेने आणि पवित्र आचरणाने याज्ञिक व्रतस्थ राहील. तेथपर्यंतच त्याचे समाधान टिकेल. भोगत्याने म्हणजे सुखोपभोगाचा त्याग करण्यावरही देश, काळ, समाज यांच्या मर्यादा असतात आणि त्या मर्यादाच त्याच्या समाधानावरील मर्यादा बनतात.

अशा तऱ्हेने वरील सर्व मार्गाने चिरंतन समाधान मिळणार नाही हे सांगून मग श्रीसमर्थ ते समाधान केवळ 'सज्जनांचेनि योगे' म्हणजे संतसज्जनांचा सहवास ठेवल्यानेच मिळू शकेल असे सांगतात. येथे त्यांना अभिप्रेत असलेला संतसहवास म्हणजे केवळ देहाने संतांच्या सहवासात राहणे हा नाही. त्यांच्या संगतीत असताना आपले मनानेही त्यांच्याशी नाते जोडून ती संतसांगती संतांच्या मनाची म्हणजे त्यांच्या सद्बिचारांची हेच त्यांना अभिप्रेत आहे. केवळ देहाने संतांबरोबर राहाणारे शिष्य अनेकदा सामान्य माणसाहूनही हीन मनाचे झालेले आपण अनुभवतो कारण त्यांच्या संतसहवास मनाने नाही तर फक्त देहाने घडलेला असता. कारण संतसहवासात साधक जर मनापासून आणि श्रद्धेने राहिला तरच त्याचा 'मी' पणा त्या संतांच्या मोठेपणात विलीन होऊन जातो. त्याचा अभिमान संपतो. संतसहवासामुळे त्याच्यात अमूलाग्र सुधारणा होते. तो सत्संग कसा असतो याचे वर्णन श्रीसमर्थांनी एके ठिकाणी 'सुखरूप संग सज्जनांचा असे केले आहे. ते यथार्थच आहे. तो सहवास प्रत्यक्ष सुखाचेच रूप आहे. म्हणून साधकाने मनापासून आणि श्रद्धेने संतसमागम करावा आणि खरे चिरंजीव समाधान मिळावे!

१) प्रपंची माणूस अवलंब करीत असलेली साधने व त्यांची वैशिष्ट्ये यांच्या जोड्या लावा.

साधने

वैशिष्ट्ये

a) पिंडज्ञान	i) गायनादि कलेद्वारा प्राप्त होणारे ज्ञान
b) तत्त्वज्ञान	ii) समाधी अवस्थेत ईश्वराशी नाते जोडणे व यज्ञादि कर्मात व्रतस्थ राहण्याचे ज्ञान
c) तानमाने	iii) ऐहिक व भौतिक सुखाचा त्याग
d) योगमाये	iv) पंचद्रियांमार्फत मिळणारे ज्ञान
e) भोगत्याग	v) चिंतनातून ईशशक्तीच्या जवळ जाणारे ज्ञान

पर्यायी उत्तरे :

(a) (b) (c) (d) (e)

१)	(iv)	(v)	(i)	(ii)	(iii)
२)	(iii)	(v)	(ii)	(i)	(iv)
३)	(i)	(iv)	(v)	(ii)	(iii)
४)	(ii)	(iv)	(v)	(iii)	(i)

२) समर्थ रामदासांच्या मते प्रपंची माणसाला शाश्वत समाधान केव्हा प्राप्त होते ?

- १) देश, काळ, समाज स्तरावर सुखोपभोगांचा त्याग केल्यावर प्रपंची माणसाला शाश्वत समाधान मिळते.
- २) गायनादि कलांच्या माध्यमातून योगयागादि कर्मे व्रतस्थ मार्गाने करीत संतसज्जनांच्या सहवासात चिरंतन समाधान प्राप्त होते.
- ३) देहाने व मनाने संतसज्जनांचा सहवास व सद्विचारांनी केलेले आचरण प्रपंची माणसाला समाधान देते.
- ४) संत सहवासात 'मी' पणाचा त्याग केल्यावर मनाने व श्रद्धेने संताच्या मोठेपणात विलीन झाल्यावर प्रपंची माणसाला शाश्वत समाधान प्राप्त होते.

३) समाधानाचा आनंद कायम टिकविण्यासाठी प्रत्येकाचा प्रयत्न कोणता असतो ?

- १) समाधान प्राप्तीसाठी तो तत्त्वज्ञानाचा आधार घेतो.
- २) स्वप्नप्रयत्नातून शाश्वत समाधानाचा ध्यास तो अंगिकारतो.
- ३) सृष्टीच्या बाह्य व्यापाराचे ज्ञान तो पंचेंद्रियांमार्फत ग्रहण करतो.
- ४) कला, योग, याग यांचा स्विकार करीत जीवन जगतो.

४) प्रपंची माणूस कोणत्या पंचेंद्रियांमार्फत ज्ञान ग्रहण करतो ?

१) आप, तेज, वायू, आकाश, पृथ्वी	२) शब्द, स्पर्श, रूप, रस, गंध
३) हस्त, पाद, वाक्, वायू, उपस्थ	४) श्रोत, त्वचा, नेत्र, जिह्वा, नाक

५) चिरंतन समाधान प्राप्तीच्या मार्गातील भोगत्यागाशी निगडीत असलेल्या मर्यादा कोणत्या ?

- १) समाधी अवस्थेत ईश्वराशी जोडलेले नाते समाधी उतरली की संपुष्टात येते. योगमार्गाची ही मर्यादा आहे.
- २) तत्त्वज्ञानाच्या चिंतनातून प्राप्त झालेले चिरंतन समाधान प्राप्तीत काम क्रोधादि विकारांच्या मर्यादा असतात.
- ३) ऐहिक, प्रापंचिक सुखोपभोगाच्या त्यागावर देश, काळ, समाज यांच्या मर्यादा माणसाला असतात.
- ४) यज्ञयागादि कर्मात 'व्रतस्थ' राहण्याची मर्यादा प्रपंची माणसाला असतात.

भाषा आकलन कौशल्य उतारा - १६

* **Read the following passage carefully and answer the questions 1 to 5.**

Among the natural resources that can be called upon in national plans for development, possibly the most important is human labour. Since the English language suffers from a certain-weakness in its ability to describe groups composed of both male and female members, this is usually described as manpower. Without a productive labour force, including effective leadership and intelligent middle management, no amount of foreign assistance or natural wealth can ensure successful development and modernisation. The manpower for development during the next quarter century will come from the world's present population of infants, children and adolescents. But we are not sure that they will be equal to the task. Will they have the health, the education, the skills, the socio-cultural attitudes essential for the responsibilities of development ?

For far too many of them the answer is no. The reason is basic. A child's most critical years, with regard to physical, intellectual, social and emotional development, are those before he reaches five years of age. During those critical, formative years he is cared for almost exclusively by his mother, and in many parts of the world the mother may not have the capacity to raise a superior child, She is incapable of doing so because of her own poor health, her ignorance and her lack of status and recognition of social and legal rights, of economic parity of independence.

One essential factor has been overlooked or ignored. The forgotten factor is the role of women. Development will be handicapped as long as women remain second-class citizens, uneducated, without any voice in family or community decisions, without legal' or economic status, married when they are still practically children, and thereafter producing one. baby after another, often only to-see half of them die before they reach school age,

We can enhance development by improving women power, by giving women the opportunity to develop themselves. Statistics show that the average family size increase is in inverse ratio to the mother's years of education. It is lowest among college graduates, highest among those with only primary school training or no education. Malnutrition is most frequent in large families, and increases in frequency with each additional sibling.

The principle seems established that an educated mother has healthier and more . intelligent children, and that this is related to the fact that she has fewer children. The tendency of educated, upper-class mothers to have fewer children operates even without access to contraceptive services.

The educational level of women is significant also because it has a direct influence upon their chances of employment, and the number of employed women in a country's total labour force has a direct bearing on both' the Gross. National Product and the disposable income of the individual family. Disposable income, especially in the hands of women, influences food purchasing and therefore the nutritional status of the family. The fact that this additional income derives from the paid employment of women provides a logical incentive to restrict the size of the family.

- 1) Manpower development during the next quarter century
 - 1) will be adversely affected by the threat of war
 - 2) will come from the world's present population of infants, children and adolescents .
 - 3) will be well taken care of by the current emphasis of free education for women
 - 4) will be adversely affected by the country's economic losses and political instability

- 2) The writer directly or indirectly made three of the following statements. Indicate the one he didn't make.
- 1) Many of the world's present population of infants, children and adolescents will not have the health, the education, the skills, the socio-cultural attitudes essential for the responsibilities of development.
 - 2) A child's most critical years with regards to physical, intellectual, social and emotional development are those before he reaches five years of age.
 - 3) Development will be handicapped as long as women remain second-class citizens.
 - 4) In the advanced countries of the world, women are regarded as first-class citizens, but in developing countries they are third-rate citizens.
- 3) From the alternatives given, select the word closest in meaning to the underlined word. They are carrying out a charade of negotiations with the government.
- 1) series
 - 2) charter
 - 3) absurd pretence
 - 4) spate
- 4) Choose the correct antonym from the options given.
- "Termagant"
- 1) Charming
 - 2) Turbulent
 - 3) Brawling
 - 4) Shrewish
- 5) Without a productive labour force, including effective leadership and intelligent middle management,
- 1) no productive work is possible
 - 2) entrepreneurs will incur heavy losses
 - 3) economic development will not keep pace with national movements
 - 4) no amount of foreign assistance or natural wealth can ensure successful development and modernisation

भाषा आकलन कौशल्य उतारा - १७

पुढील उतारा वाचून त्यावरील १ ते ५ प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

एक जुनं प्रेमपत्र माझ्या वाचण्यात आलं. त्यातील प्रियकर आपल्या प्रियतमेला लिहितोय, 'आजचा दिवस हा समस्त विश्वातील पावित्र्याने आणि काव्याने भरलेला आणि भारलेला आहे. सगळ्या उत्सव, सणांनी भारलेला. वर्षभरातील ३६५ तेजस्वी सूर्य मी आज तुला अर्पण करतोय. या तुझ्या जन्मदिवशी, तुझ्या अवघ्या अस्तित्वाला या अर्धशतकातील अन् पुढच्या पूर्ण शतकातील सगळे सूर्य अर्पण ! सगळे ऋतू, सगळे रंग अन् सगळे सुगंध तुझ्या अस्तित्वाला अर्पण !'

पत्र वाचताना लक्षात येतं की प्रियतमेचा आज जन्मदिवस आहे. या अत्युत्कट प्रेमपत्राची तारीख आहे ३१ ऑगस्ट १९६७. पत्र लिहिणारी प्रेमी - प्रसिद्ध चित्रकार इमरोज. प्रियतमेचं नाव अमृता प्रीतम. पंजाबी साहित्यातील स्त्रीचा दमदार आवाज म्हणजेच ज्ञानपीठ पद्मविभूषण अमृता प्रीतम ! अमृताजी आज नाहीत. इमरोजजी आहेत. त्यांच्या जगावेगळ्या उत्कट प्रेमाबद्दलची पुस्तकं अन् कविता, आपल्याला एका विलक्षण, अद्भुत जगात घेऊन जातात.

हे पत्र वाचल्यानंतर मी इमरोजजींशी संवाद केला. विचारलं, '३१ ऑगस्ट म्हणजे अमृताजींची जयंती. तुमच्या काय भावना आहेत आज ?' प्रश्न पूर्ण न होऊ देताच ते उत्तरले - 'जयंती त्यांची, जे ह्यात नसतात. अमृता तर इथेच आहे. ती कुठे जाईल ? माझ्याशिवाय ती राहू शकत नाही. मी घरभर फुले मांडणार आहे. तिला फार आवडतात ना !' मी त्यांना त्यांचं १९६७ चं प्रेमपत्र वाचलं हे सांगितलं. तेव्हाचं प्रेम, ती ओढ, याबद्दल आज काय वाटतं हे विचारलं. तर ते म्हणाले, प्रेम आणि त्याबद्दलची ओढ,

प्रेमाच्या शोधयात्रेत तिला मिळालेली अनमोल भेट ! ४५ वर्षांच्या प्रेमाच्या सहवासात त्यांनी कधीच एकमेकांना 'का ?' असं विचारलं नाही. इमरोज म्हणतात, 'खरं प्रेम प्रश्न उभे करीत नाही.' अमृता कधीच इमरोजला सोडून जेवत नाही. इमरोज बाहेरून आले की अमृता गरम रोटी करणार. स्वयंपाकघरातील ओट्याजवळ इमरोजना उभे करून स्वतःच्या हाताने एक गरम रोटी खाऊ घालणार. उरलेलं जेवण दोघे पुन्हा डायनिंग टेबलजवळ करणार. हा क्रम ४५ वर्षांच्या सहवासात कधी चुकला नाही. ती फार प्रेमळ व फारच साधी बाई. या अजरामर प्रेमकथेतील प्रसंग ऐकले, वाचले की वाटतं, प्रेमाचा खरा अर्थ केवळ त्यांनाच समजला आहे. अमृताजी संसद-सदस्य होत्या. ती ६ वर्षे संसदेत त्यांना कारने सोडल्यावर इमरोज कारमध्ये बसून राहत; अगदी इतर खासदारांच्या ड्रायव्हरसारखे ! स्वतःच्या अस्तित्वाची दखल इतरांना घ्यायला लावण्याचा त्यांचा स्वभावच नाही. कुणा पुरुषांना इतकं निरहंकारी, निरपेक्ष प्रेम केलेलं मी तरी अद्याप पाहिलेलं नाही. स्त्रियांनी असे प्रेम केल्याचे दाखले बरेच सापडतात. इमरोज म्हणतात, 'प्रेम म्हणजे काय मला नाही ठाऊक, पण आमच्या नात्यात एकमेकांना समजून घेणं होतं. जोपर्यंत आपल्यातला 'मी' जागा आहे तोपर्यंत आपला जोडीदार हा एक दुसरा माणूस असतो. तू-मी विरघळून 'आपण' झालो की अहंकार उरत नाही. मग वाद, प्रश्न, भांडणे कशी होणार ? स्त्रीला शरीराच्या पलीकडेही अस्तित्त्व असतं; पण खूपशा पुरुषांना हे कळतच नाही.

दोन सर्जनशील, उत्कट, कलावंतांचा सहजीवन इतकं विलोभनीय होतं ! एवढं अनाग्रही निरहंकारी आणि सहज प्रेम करणारा हा पुरुष पाहून डोळे विस्फारून जातात.

- १) प्रियकराने आपल्या प्रियतमेला जन्मदिवशी कोणत्या शुभेच्छा दिल्या ?
 अ. वर्षभरातील ३६५ सूर्य तुला अर्पण करणार नाही. ब. समस्त विश्व तुझ्या पावित्र्याने न भरो.
 क. सारे ऋतू-रंग-सुगंध तुझ्या अस्तित्वाला अर्पण. ड. तुला काव्यस्फूर्ति न लाभो.
- पर्यायी उत्तरे :**
 १) फक्त अ बरोबर बाकी सर्व चूक २) फक्त क बरोबर
 ३) फक्त ब आणि क बरोबर ४) फक्त ड बरोबर बाकी चूक
- २) जयंती कोणाची साजरी केली जाते ?
 अ. जे हयात असतात त्यांची ब. जे जन्मास येणार आहेत त्यांची
 क. एखाद्याच्या जन्मदिवशी ड. एखाद्याच्या मृत्यूनंतर ज्याचा जन्मदिवस येतो त्या व्यक्तीची.
- पर्यायी उत्तरे :**
 १) फक्त अ बरोबर बाकी सर्व चूक २) फक्त क बरोबर बाकी सर्व चूक
 ३) फक्त ब बरोबर बाकी सर्व चूक ४) फक्त ड बरोबर बाकी सर्व चूक
- ३) अमृता प्रीतमच्या शोधयात्रेत तिला मिळालेली अनमोल भेट कोणती ?
 अ. इमरोज ब. संघर्षयुक्त सहवास
 क. स्वयंपाक घरातील ओट्याजवळ उभं राहण्याची शिक्षा ड. द्वेष करणारा प्रियकर
- पर्यायी उत्तरे :**
 १) अ आणि ब बरोबर बाकी चूक २) फक्त क बरोबर बाकी सर्व चूक
 ३) फक्त अ बरोबर बाकी सर्व चूक ४) फक्त ब बरोबर बाकी सर्व चूक
- ४) इमरोजच्या मते प्रेम म्हणजे काय ?
 अ. स्त्रीला शरीराच्या पलीकडे अस्तित्त्व नसणे. ब. तू-मी विरघळून एक होणे आणि अहंकार गळून पडणे.
 क. एकमेकांना समजून न घेणे. ड. आपल्यातला 'मी' सतत जागा ठेवणे.

पर्यायी उत्तरे :

- १) फक्त अ आणि ब बरोबर
३) फक्त ब आणि क बरोबर

- २) फक्त ब आणि ड बरोबर
४) फक्त ब बरोबर, अ, क, ड चूक

५) उताऱ्याला योग्य शीर्षक कोणते ठरेल ?

- अ. समस्त विश्वातील प्रेमिक
क. उत्कटतेचा अभाव

- ब. सर्जनशील सहजीवन
ड. अहंकार

पर्यायी उत्तरे :

- १) फक्त क बरोबर बाकी सर्व चूक
३) फक्त ब बरोबर बाकी सर्व चूक

- २) फक्त ड बरोबर बाकी सर्व चूक
४) फक्त अ बरोबर बाकी सर्व चूक

भाषा आकलन कौशल्य उतारा - १८

Read the following passage carefully and answer the questions from 1 to 5 :

Science has obviously multiplied the power of the war-makers. The weapons of the moment can kill more people more secretly and more unpleasantly than those of the past. This progress - as for want of another word I must call it - this progress has been going on for some time. It has been said of each new weapon that it is so destructive and horrible that it will frighten people into their wits and force the nations to give up war for lack of cannon fodder. This hope has never been fulfilled, and I know no one who takes refuge in it today. The acts of men and women are not dictated by such simple compulsions and they themselves do not stand in any simple relation to the decision of the nations which they compromise. Grapeshot, TNT and gas have not helped to outlaw war and I see no sign that the hydrogen bomb or a whiff of bacteria will be more successful in making men wise by compulsion.

Secondly, science at the same time has given the nations quite new occasions for falling out. I do not mean such simple objectives as someone else's uranium mine or a Pacific Island which happens to be knee-deep in organic fertilizer. I do not mean merely another nation's factories and her skilled production. These are all parts of the surplus above our simple needs which gives our civilization the character and war in our times battens on this surplus. This is the object of the greed of nations and this also gives them the leisure to train and the means to arm for war. At bottom, we have remained individually too greedy to distribute our surplus and collectively too stupid to pile it up in any more useful form than the traditional mountains of arms. Science has created the surplus. Now put this year's budget beside the budget of 1750, anywhere in the world, and you will see what we are doing with it.

1) The object of the greed of nations is to

- a. create the surplus by using science. b. multiply the power of the war-markers.
c. compare the budget of 1750 and of this year. d. grab the surplus of other nations.

Answer Options :

- 1) Only b 2) Only d 3) Only c 4) Only a

- 2) Men will not be wise by
- distributing the surplus in the world.
 - using the hydrogen bomb or a whiff of bacteria in war
 - giving up war for lack of cannon fodder
 - multiplying their war power

Answer Options :

- 1) Only c 2) Only a 3) Only b 4) Only d

- 3) A feature of each new weapon is that it
- is created by science
 - frightens people into their wits
 - is dictated by men's compulsions
 - can kill people more secretly and more unpleasantly

Answer Options :

- 1) Only d 2) Only a 3) Only c 4) Only b

- 4) The hope which has never been fulfilled is that
- the progress in producing weapons will stop
 - the new weapon will force the nations to give up war
 - every nation will have the leisure to train and the means to arm for war
 - science will stop creating the surplus in the world.

Answer Options :

- 1) Only d 2) Only b 3) Only c 4) Only a

- 5) The most suitable title for this passage is
- Men and Warfare
 - Science and Progress
 - Science and War Weapons
 - The Greed of Nations and War Compulsions

Answer Options :

- 1) Only d 2) Only c 3) Only b 4) Only a

भाषा आकलन कौशल्य उतारा - १९

*** पुढील उतारा वाचून प्रश्न क्रमांक १ ते ५ सोडवा :**

२०२० साल आले तेच कोविड - १९ चे आव्हान घेऊन. संपूर्ण जगाला हादरवून टाकणाऱ्या या विषाणूने दीर्घकाळच्या टाळेबंदीची ओळख करून दिली. कधी नव्हे ते शाळा, कार्यालये, वाहतूक, धार्मिक-राजकीय कार्यक्रम, लग्नसमारंभ, क्रीडा स्पर्धा सगळेच ठप्प झाले. विज्ञान तंत्रज्ञानाने वेगवान झालेल्या जगाची गती करोनाने क्षीण केली. या आव्हानाचा सामना करण्यासाठी सर्वच देशांतील राज्यकर्त्यांचा कस लागला हे खरे; मात्र या संकटकाळात जगाला महिलांच्या नेतृत्वाची, त्यांच्या ध्येयधोरणांची, व्यापक दृष्टिकोनाबरोबरच संवादकौशल्य आणि त्यांच्या प्रेरक शब्दांची, कर्तृत्वाची नव्याने ओळख झाली. उदा. न्यूझीलंडच्या पंतप्रधान जेसिंडा आर्डर्न आणि जर्मनीच्या चॅन्सेलर अँजेल मर्केल. या दोघींचा या करोना संकटाकडे पाहण्याचा दृष्टिकोन आणि त्यांनी या आपत्तीचा सामना करण्यासाठी उचललेली पावले, त्यासाठी आपल्या देशवासीयांशी साधलेला संवाद, त्या संवादातून या संकटाशी लढण्याचा दिलेला विश्वास याचे कौतुक सर्वत्र झाले. राजकीय नेत्यांव्यतिरिक्त संशोधन क्षेत्रातील स्त्रियांनीही या काळात महत्वाचे काम केले, वेळोवेळी मते मांडून समाजमनात शहाणीव पेरली.

स्त्रीप्रश्नांविषयी सदैव जागरूक अशा ब्रिटिश राजकारणी इव्हेट कूपर यांनी स्त्रियांच्या वक्तृत्वाचा पाठ समोर ठेवला आहे. 'शी स्पीक्स' या पुस्तकातून त्यांनी जगभरातल्या ४० स्त्रियांची भाषणे, त्यांची मते, त्यांचा दृष्टिकोन आणि त्यामुळे बदललेली स्थिती यांचा ऊहापोह केला आहे.

स्त्रियांनी जेव्हा जेव्हा आवाज उठवला तेव्हा तेव्हा काही क्रांतिकारक घटना घडल्या. मात्र अनेकदा त्यांचे आवाज दडपण्यात आल्याचाच इतिहास आहे.

स्त्रियांनी बोलू नये यासाठी त्यांना धमकावले जाते, प्रसंगी त्यांच्यावर हल्लेही होतात, कधी अत्याचार होतो किंवा अगदी त्यांना संपवण्याचाही प्रयत्न केला पुरुषप्रधान संस्कृतीत स्त्रियांना त्यांच्या हक्कांसाठी, कधी त्यांच्यावरील अन्याय दूर करण्यासाठी आवाज उठवावा लागलाच, परंतु कधी संपूर्ण मानवजातीला न्हासातून वाचवण्यासाठीही बोलते व्हावे लागले. 'शी स्पीक्स' मध्ये दोन हजार वर्षांपूर्वी बाउडिका या ब्रिटिश राणीने सैनिकांना उद्धेशून केलेल्या भाषणापासून जागतिक तापमानवाढीबाबत ग्रेटा थुनबर्गने केलेल्या भाष्यापर्यंत, अशी भूत-वर्तमानकालीन स्त्रीशहाणीव वाचायला मिळते. राजकीय, क्रीडा, मनोरंजन अशा विविध क्षेत्रांतल्या स्त्रियांची भाषणे यात आहेत. या स्त्रियांचे शब्द महत्त्वाचे आहेत, त्यांची भाषणे महत्त्वाची आहेतच, शिवाय त्यांचे मार्गही प्रेरक आहेत. स्त्रियांना अधिक बळ देणारे आहेत.

सौदी अरेबियात स्त्रियांच्या वाहन चालविण्याच्या हक्कासाठी मानल अल-शरीफ यांनी चळवळ उभारली. मात्र या चळवळीतील अनेक स्त्रिया आज तुरुंगवासात आहेत. जागतिक हवामान बदलाबाबत ग्रेटा थुनबर्ग हिने पृथ्वी व पर्यावरण वाचवण्यासाठी जगाला साद घातली, तर नोबेल पारितोषिक विजेत्या वांगारी मथाई यांनी जंगल वाचविण्यासाठी अनेक अत्याचार सहन केले. दुर्दैवाने, हिंसाचार आणि धमक्यांचा अनुभव आणि स्त्रियांचा आवाज शांत करण्याचा प्रयत्न आजही सुरूच आहे. म्हणूनच इटली आणि ऑस्ट्रियामधील महिला मंत्र्यांना धमक्या मिळाल्याने गेल्या वर्षी पोलीस संरक्षण घ्यावे लागले. या सगळ्यांची भाषणे, त्यांची मते पुस्तकात दिली आहेत. भारतातील कविता कृष्णन यांचे दिल्लीतील 'निर्भया' ला न्याय मिळवून देण्यासाठी आवाहन करणारे भाषणही पुस्तकात वाचायला मिळते.

१) 'कोरोना' आपत्तीचा सामना करण्यासाठी, देशपातळीवर पाऊले उचललेल्या स्त्रिया

अ) ग्रेटा थुनबर्ग आणि जेसिंडा आर्डर्न

ब) इव्हेट कूपर आणि अँजेल मर्केल

क) मानल अल-शरीफ आणि वांगारी मथाई

ड) जेसिंडा आर्डर्न आणि अँजेल मर्केल

पर्यायी उत्तरे :

१) फक्त ब बरोबर अ,क, ड चूक

२) फक्त ड बरोबर क, ब, अ चूक

३) फक्त क बरोबर अ,ड, ब चूक

४) फक्त अ बरोबर ब,क, ड चूक

२) 'शी स्पीक्स' या ग्रंथांचा विषय आहे.

अ) 'कोविड' चे आव्हान

ब) इव्हेट कूपरचे चरित्र

क) सैनिकांची स्थिती

ड) स्त्रियांनी उठवलेला आवाज

पर्यायी उत्तरे :

१) फक्त क बरोबर अ,ब, ड चूक

२) फक्त ब बरोबर क, ड, अ चूक

३) फक्त ड बरोबर अ,ब, क चूक

४) फक्त अ बरोबर ब,क, ड चूक

३) कर्तृत्ववान असलेल्या महिलांची ही भाषणे आणि त्यांनी स्वीकारलेले मार्ग

अ) स्त्रियांचे मनोबल खचवणारे आहेत

ब) स्त्रियांचे आत्मबल जागृत करणारे आहेत

क) स्त्रियांच्या दुर्बलतेला खतपाणी घालणारे आहेत

ड) स्त्री शहाणी व उजागर करणारे आहेत

पर्यायी उत्तरे :

१) ब आणि ड बरोबर बाकी सर्व चूक

२) अ आणि ब बरोबर बाकी सर्व चूक

३) ब आणि क बरोबर बाकी सर्व चूक

४) क आणि ड बरोबर बाकी सर्व चूक

४) कोरोनाच्या संकटकाळात जगाला महिलांच्या नेतृत्वाची, कर्तृत्वाची आणिची ओळख झाली. 'त्व' हे विशेषण वापरून आणखी कोणता शब्द सदर परिच्छेदात आलेला आहे ?

अ) मातृत्व - महत्त

ब) स्त्रीत्व

क) पूर्णत्व

ड) वक्तृत्व

पर्यायी उत्तरे :

१) फक्त ब बरोबर बाकी सर्व चूक

२) फक्त ड बरोबर बाकी सर्व चूक

३) फक्त अ बरोबर बाकी सर्व चूक

४) फक्त क बरोबर बाकी सर्व चूक

५) सदर उताऱ्याचा आशय काय आहे ?

अ) भाषणबाजी

ब) वायफळ बडबड

क) कर्तृत्ववान स्त्रियांचे वक्तृत्व

ड) कोरोनाचा कहर

पर्यायी उत्तरे :

१) फक्त अ बरोबर ब, क, ड चूक

२) ब आणि ड बरोबर अ आणि क चूक

३) फक्त ड बरोबर बाकी सर्व चूक

४) फक्त क बरोबर बाकी सर्व चूक

भाषा आकलन कौशल्य उतारा -२०

Read the passage and answer the questions given below :

People often ask Mark Inglis if he can be any height he wishes. In reply he says, "Yes, I am very short when I am climbing mountains and tall otherwise". At any given time, though, this cheerful Kiwi is two centimetres shorter than he used to be till that perilous November in 1982. A heavy blizzard at New Zealand's Mt. Cook, where he was a 23-year-old search and rescue mountaineer, relegated Inglis to an ice cave for 13 days. Following his rescue, a major media event, both his legs had to be amputated knee-down because of severe frostbite.

Today, almost 30 years later, as the first double amputee to have reached the summit of Mt. Everest, the second double amputee to scale Mt. Cho Oyu and perhaps the only double amputee to wear three-quarter pants all the time, this 51-year-old mountaineer has a lot to tell people about life. "I don't tell them I am disabled. Disability is a state of mind. I say I'm a double amputee," says the jolly Kiwi, who is in the city to deliver a series of motivational lectures to corporates, schools and whosoever is willing to borrow inspiration from his survival story.

Seated at the Taj lobby - where he feels people are showing a cultured nonchalance towards this strange foreigner in three-quarter pants who keeps adjusting his prosthetic legs - Inglis beams when he recalls how it all began with rugby. "I was really bad at rugby in school, and in 1970s New Zealand if you were bad at the game, what else could you do but climb ?" he laughs. Initiated into mountaineering by his teacher, Bert, he soon became a professional search and rescue mountaineer, who, like every other adventure-seeker in his country, saw Mt. Everest as a stepping stone to success. But that dream had to wait for over 25 years, thanks to the terrible blizzard of 1982.

Inglis was stuck in an ice cave with fellow mountaineer Philip Doole - with five cookies between them, the duo survived on half a biscuit a day for the first five days. "At minus 20 degrees in that altitude, the human body tends to burn as many calories as a racing cyclist," says Inglis, whose weight dropped from 70 kg to 39 kg. "The maximum someone had lasted in our situation was nine days. We spent most of our time praying for relief." It came on the seventh day in the form of a helicopter which dropped food, sleeping bags, a primus and a radio. On the thirteenth day, they were rescued. "But the worst was seeing my legs rot later," Inglis says.

- 1) Choose the correct option from the following :
- a) Mark was the first double amputee to climb Mt. Cho Oyu.
 - b) Mark was the first double amputee to have reached Mt. Cho Oyu as well as Everest.
 - c) Mark was the second double amputee to climb Mt. Cho Oyu.
 - d) Mark was certainly the only double amputee to wear three-quarter pants all the time.
- Answer options :**
- 1) a and d only 2) b and c only 3) c only 4) d only
- 2) The word 'Nonchalance' means
- 1) Inspiration 2) Indignation 3) Incidence 4) Indifference
- 3) Mark Inglis developed an interest in mountaineering because
- 1) He used mountaineering as a means of livelihood
 - 2) He was inspired by his teacher, Bert
 - 3) His dream was to deliver lectures to corporates and schools
 - 4) He used mountaineering as a metaphor for life
- 4) Mark is now 2 cm shorter than he was, because
- 1) He was stuck in an ice cave for 13 days
 - 2) The prosthetic legs fitted after his amputation were slightly shorter than his real ones.
 - 3) He and his friends spent most of their time praying for relief when in an ice cave
 - 4) He was born disabled person
- 5) 'Disability is a state of mind' means
- 1) Mind and body are equally important
 - 2) Physical fitness can overcome mind
 - 3) Mind can make the body obey its commands
 - 4) A person can be happy if the body is healthy

भाषा आकलन कौशल्य उतारा - २१

खालील उतारा वाचा व त्यावरील प्रश्न क्र. १ ते ५ सोडवा.

मानवी विकासाचा मार्ग श्रद्धा आणि तर्क यांच्या संघर्षातून जाणारा आहे. बुद्धी आणि मन, आणि प्रचार, नवता आणि परंपरा यांच्यातील लढ्यातूनच एकविसावे शतक उगवले व आजच्या विकसित अवस्थेपर्यंत येऊन पोहोचले आहे. परंपरा व श्रद्धा स्थितिवादी तर विचार व तर्क गतिवादी असतात. स्थितिवाद समाजाला एका जागी दीर्घकाळपर्यंत रोखून धरणारा असतो तर विचार ती बंदिस्त स्थिती मोडून काढणारा असतो.

हा संघर्ष कायम चालणारा व समाजाला अखंडपणे अस्वस्थ करत राहणारा आहे. एक गोष्ट मात्र महत्त्वाची आणि खरी. या संघर्षात उशिरा का होईना पण विचारच आजवर विजयी होत आला आहे. समाजाच्या विकासाची तऱ्हाच अशी की तो प्रथम स्थितीबाहेर एक नवे व स्वतंत्र पाऊल टाकतो. त्याभोवती संरक्षक व्यवस्था उभी होण्याची काही काळ वाट पाहतो. यथावकाश कधी शांतपणे तर कधी लढाऊपणे तो स्थितीबाहेर येऊन पुढे जातो. दरवेळी त्याचे पाऊल असे पुढे गेलेलेच इतिहासाने पाहिले आहे.

कधीतरी परंपरा वरचढ होते आणि ती त्याला अडवण्याचा प्रयत्न करते. ग्रीकांची अशी अडवणूक प्रथम रोमनांनी व नंतर ख्रिश्चन धर्माने, अरबांची इस्लामाने तर भारताची वैदिक धर्माच्या परंपरांनी केली. या अडवणुकीतून प्रथम युरोप, नंतर भारत व

चीन बाहेर पडले. अरब जगत या पुढाकारात अजून बरोबरीने सहभागी झाले नाही. स्थितिवादाच्या बाजूने धर्मसत्ता, आपल्या आयुधांनिशी उतरते तर परिवर्तनाची बाजू ज्ञान, विज्ञान, विचार व तर्क लढवत असते.

जगातले सारे समाज सारखेच नाहीत. त्यांची स्थिती वा गतीही सारखी नाही. त्यामुळे येणारे परिवर्तन समाजपरत्वे वेगळे असते. काही समाज लवकर प्रगती पावतात तर काहींचा स्थितिवाद दीर्घकाळ टिकतो. जिथे श्रद्धा बळकट तिथे ही गती कमजोर तर जिथे विचार सामर्थ्यशाली असतो तिथे तीही बलशाली असते. मात्र, दोन्ही जागी संघर्ष अटळ आहेत.

समाजाच्या प्रत्येक अवस्थेत काही ताकदवान वर्गाचे हितसंबंध दडलेले असतात. येणारे परिवर्तन त्यांच्या हितसंबंधांना बाधा आणत असते. मग ते वर्ग या परिवर्तनाला साऱ्या शक्तीनिशी विरोध करतात. परिवर्तनाच्या शक्ती त्या तुलनेत दुबळ्या असतात. शिवाय त्या बहुधा संघटितही नसतात. कारण परिवर्तनाची कळ अनेकदा एकेकट्या संशोधकाच्या, विज्ञानवाद्याच्या वा समाजाच्या पुरोगामी नेत्याच्या हाती असते. त्यांच्या मागे समाजाच्या लहानसाच भाग असतो आणि धर्मसत्तेसह साऱ्या सत्ता त्यांना प्रतिकूल असतात. परिवर्तनाची लढाई त्यामुळेच दीर्घकाळ चालणारी व मंद गतीने पुढे जाणारी असते. मात्र, तिची दिशा विजयाचीच असते.

युरोपात ही लढाई विज्ञानाने लवकर, १५ व्या शतकाच्या अखेरीस जिंकली व आपली वाटचाल गतिमान केली. आपण मात्र मागे रोहिलो. चीनमध्ये व रशियात धर्म व धर्माच्या श्रद्धा-दोन्ही मार्क्सवाद्यांनी मोडून काढले. भारतात हे युद्ध संपले नाही. प्रसंगी धर्माचे संतही सुधारणांच्या बाजूने झाले. पण श्रद्धांची बळकटी कायम राहिली. आताचे राजकारण पुन्हा धर्माची मंदिरे बांधण्याच्या मागे लागले असल्याने येथील विज्ञान बरेचसे पुस्तकात व काहीसेच जीवनात राहिल अशीच शक्यता मोठी आहे.

- १) विज्ञान बरेचसे पुस्तकात व काहीसेच जीवनात राहिल अशीच शक्यता मोठी आहे, असे लेखकाला का वाटते ?
- १) जगातले सारे समाज सारखे नाहीत.
२) समाजाच्या प्रत्येक अवस्थेत काही ताकदवान वर्गाचे हितसंबंध दडलेले असल्याने.
३) परिवर्तनाची लढाई दीर्घकाळ चालत असल्याने.
४) आताचे राजकारण पुन्हा धर्माची मंदिरे बांधण्याच्या मागे लागले असल्याने.

- २) कोणत्या लढ्यातून एकविसावे शतक उगवले ?
- अ) बुद्धी आणि मन ब) नवता आणि परंपरा क) धर्म आणि श्रद्धा ड) विचार व तर्क

पर्यायी उत्तरे :

- १) फक्त (अ) आणि (क) बरोबर २) फक्त (अ) आणि (ब) बरोबर
३) फक्त (क) आणि (ड) बरोबर ४) फक्त (ब) आणि (क) बरोबर

- ३) स्थितिवादाच्या संदर्भात खालीलपैकी कोणता पर्याय अचूक आहे ते सांगा.

- अ) परंपरा व श्रद्धा या स्थितिवादी असतात.
ब) स्थितिवादाच्या बाजूने धर्मसत्ता, आपल्या आयुधांनिशी उतरते.

पर्यायी उत्तरे :

- १) फक्त (अ) बरोबर २) फक्त (ब) बरोबर
३) (अ) आणि (ब) दोन्ही बरोबर ४) (अ) आणि (ब) दोन्ही चूक

- ४) प्रस्तुत उताऱ्यास कोणते शीर्षक योग्य ठरेल ?

- १) विज्ञान आणि मानवी विकास २) धर्म आणि श्रद्धा
३) नवता आणि परंपरा ४) स्थिती आणि गती

- ५) खालील विधाने लक्षात घ्या व योग्य पर्याय निवडा.
अ) ग्रीकांची अडवणूक प्रथम ख्रिश्चनांनी व नंतर रोमनांनी केली.
ब) चीनमध्ये व रशियात धर्म व धर्माच्या श्रद्धा दोन्ही मार्क्सवाद्यांनी मोडून काढली.

पर्यायी उत्तरे :

१) फक्त (अ) चूक (ब) बरोबर	२) फक्त (ब) चूक (अ) बरोबर
३) दोन्ही विधाने चुकीची आहेत	४) दोन्ही विधाने बरोबर आहेत

भाषा आकलन कौशल्य उतारा -२२

Read the following passage carefully and answer the question given below it (1-5) :

The place was full of foot and mounted police, as well as the military. The crowd of sympathetic onlookers swelled up, and many of these persons managed to spread out in twos and threes in the open space. Suddenly we saw in the far distance a moving mass. They were two or three long lines of cavalry or mounted police, covering the entire area, galloping down towards us, and striking and riding down the numerous stragglers that dotted the maidan. That charge of galloping horsemen was a fine sight, but for the tragedies that were being enacted on the way, as harmless and very much surprised sightseers went under the horses's hoofs.

Behind the charging lines these people lay on the ground, some still unable to move, others writhing in pain, and the whole appearance of that maidan was that of a battlefield. But we did not have much time for gazing on that scene or for reflections; the horsemen were soon upon us, and their frontline clashed almost at a gallop with the massed ranks of our processionists. We held our ground, and as we appeared to be unyielding, the horses had to pull up at the last moment and reared up on their hind legs with their front hoofs quivering in the air over our heads.

And then began a beating of us, and battering with lathis and long batons both by the mounted and the foot police. It was a tremendous hammering, and the clearness of vision that I had had the evening before left me. All I knew was that I had to stay where I was, and must not yield or go back. I felt half-blinded with the blows, and sometimes a dull anger seized me and a desire to hit out.

I thought how easy it would be to pull down the police officer in front of me from his horse and to mount up myself, but long training and discipline held and I did not raise a hand, except to protect my face from a blow.

- 1) This passage is about
- a) The tyrants who maltreated and tortured all the processionists.
 - b) The demonstration of the cavalry, police and military men.
 - c) The pleasurable sightseeing on the part of the onlookers.
 - d) The passive resistance on the part of the processionists.

Answer Options :

1) (a) and (c)	2) (b) and (d)	3) (b) and (c)	4) (a) and (d)

- 2) Point out the incorrect statements :

- 1) Suddenly some lines of cavalry and police galloped down towards the processionists.
- 2) Many persons lay on the ground, writhing in pain, being unable to move and stand.
- 3) The writer was seized by fright so he yielded and went back.
- 4) Long training and discipline did not allow him to raise a hand against the oppressors.

3) Point out the correct answer.

The open space and the maidan was full of

1) the sightseers. 2) the sympathetic onlookers.

3) the processionists. 4) the processionists, the sightseers and the sympathetic onlooker.

4) Point out the incorrect statements :

1) The processionists had much time to see the scene and to think over the situation.

2) The galloping horsemen crushed many people under the hoofs.

3) The police began beating with long batons and lathis.

4) The processionists did not yield to the horsemen.

5) Point out the incorrect statement.

a) Some police came on foot.

b) Some police came mounted on the horse - back.

c) There were many military men

d) The whole scene looked like a battlefield.

Answer Options :

1) (a), (b) and (c)

2) (b), (c) and (d)

3) None of these

4) All of these

भाषा आकलन कौशल्य उतारा - २३

खालील उतारा वाचा व त्यावरील प्र. क्र. १ ते प्र. क्र. ५ ची उत्तरे द्या.

आपला समाज हा स्थितिप्रिय असल्याने त्यात परिवर्तनवादी शक्ती थोड्या आहेत, आणि त्यातही पुन्हा त्या विविध प्रवाह व संघटना यांमधून इतस्ततः विखुरलेल्या आहेत. समाजपरिवर्तनासाठी होणारा संघर्ष हा बहुतांशी विषय स्वरूपाचा असतो. परिवर्तनवादी प्रवाहांचा पक्ष सामाजिक न्यायाचा आहे; मानवाच्या प्रतिष्ठेचा आहे. बाह्य परिस्थिती प्रतिकूल असली तरी काळाचा प्रवाह त्यांना अनुकूल आहे. पण परिवर्तनाला विरोध करणारे प्रस्थापितांचे प्रतिनिधी व प्रवक्ते यांना पैसा, प्रतिष्ठा, दमनयंत्रणा, सामाजिक संस्था व सांस्कृतिक परंपरा यांचे पाठबळ आहे. म्हणून परिवर्तनवादी शक्तींनी आपले सर्व बळ एकवटल्याखेरीज या झगड्यात यश मिळण्याची शक्यता नाही, याचा पदोपदी त्यांना अनुभव येतो. म्हणून प्रत्येक संघटनेचे नेते व कार्यकर्ते अंतर्गत एकात्मतेचा आग्रह धरतात, व्यापक एकजुटीचे वा आघाडीचे स्वागत करतात, पण प्रत्यक्ष वास्तवाकडे नजर टाकली तर अगदी वेगळे चित्र दिसते.

राजकीय पक्ष, श्रमिक संघटना, पुरोगामी सामाजिक संस्था या सर्वांच्या नित्यनैमित्तिक कार्यात एकजुटीचा अभावच दिसून येतो. राजकीय पक्षात वारंवार फूट पडते. आर्थिक, सामाजिक, शैक्षणिक व वाङ्मयीन क्षेत्रांत काम करणाऱ्या संस्था गटबाजीने ग्रासल्या जातात. संसदबाह्य कार्य करणाऱ्या संघटना पाहिल्या तर त्यांच्यातील मतभेद विकोपाला जाऊन त्यांना एकत्र काम करणे अशक्य होऊन बसते. विचारांच्या पातळीवर ऐक्याची ओढ आणि व्यवहारात अलगतावाद, फुटीरपणा आणि दुही यांचे प्राबल्य असा विसंवाद का निर्माण व्हावा, या प्रश्नाची अधिक खोलात जाऊन चर्चा करण्याची आवश्यकता आहे. या फुटीरपणाची कारणमीमांसा करताना प्रथम येथील सामाजिक वास्तवातील गुंतागुंतीची वस्तुनिष्ठ दृष्टीने उकल करावयास हवी. केवळ काही प्रमुख व्यक्ती, पक्ष वा संघटना यांच्यातील दोषांची व उणिवांची चिकित्सा करून या प्रवृत्तीचे उच्चाटन करता येणार नाही. याचा अर्थ असा नाही की, व्यक्तींचे दोष किंवा संघटनेतील उणिवा यांच्यामुळे काही कार्यहानी होत नाही. पण फक्त त्यांच्यावरच लक्ष केंद्रित केले, तर त्यामधून काही हाती लागणार नाही; कारण फुटीरपणाची ही प्रवृत्ती सामाजिक जीवनाच्या सर्व क्षेत्रांत पसरलेली आहे. तेव्हा आपल्या सामाजिक वास्तवात अशा काही गोष्टी असल्या पाहिजेत की, ज्यांच्यामुळे फुटीरपणाला खतपाणी मिळते, दुहीची बीजे पेरली जातात. त्यांच्यावर सतत प्रहार करून त्या नष्ट करता आल्या तर एकजूट साधण्याचे कार्य पुष्कळच सोपे होईल.

आज सर्वच उठसूठ समग्र क्रांतीची भाषा बोलत असतात. मग परिवर्तनवादी कोण आणि परिवर्तनविरोधी कोण या प्रश्नाचा निर्णय आपल्याला निःसंदिग्धपणे करता आला पाहिजे. शोषित व पददलित लोकसमूहांचे दास्य, दैन्य व दारिद्र्य नष्ट करायचे असेल तर, प्रचलित समाजव्यवस्थेत आमूलाग्र परिवर्तन घडवून आणले पाहिजे; आणि त्यासाठी सर्वसामान्य कष्टकरी जनतेला कधी ना कधी संघटितपणे निर्णायक संघर्ष करावा लागेल अशी ज्यांची धारणा असते, त्या बरोबरच जनतेत अशा जाणिवा व आत्मविश्वास निर्माण करण्यासाठी जे सम्यक् दृष्टीने व समर्पणशील वृत्तीने प्रयत्नशील असतात त्यांनाच परिवर्तनवादी म्हणणे उचित होईल. अनेक जाती जमाती, भाषा, धर्म, पंथ यांनी बनलेल्या भारतासारख्या खंडप्राय देशात सर्वसामान्य लोकांच्या जीवनसरणीत नुसती विविधताच नव्हे, तर फार मोठी विषमताही आहे. त्यांच्यात 'एकात्मता' जोपासणे आवश्यक आहे. त्यासाठी समाज प्रबोधनकर्त्यांनी एकजूट झाले पाहिजे.

- १) उतारा वाचल्यानंतर आपणास खरे 'परिवर्तन विरोधी कोण आहेत' असे वाटते?
 - १) प्रतिगामी विचारांचे लोक
 - २) प्रस्थापित लोक
 - ३) फुटीरतावादी लोक
 - ४) समग्र क्रांतीची भाषा करणारे लोक
- २) परिवर्तनवादी संघटनांना अपयश येण्यामागचे अचूक कारण कोणते?
 - १) व्यक्तिगत स्वार्थ
 - २) इतस्ततः विखुरलेल्या संघटना
 - ३) व्यक्तींचे दोष किंवा संघटनेतील उणिवा
 - ४) अलगतेची प्रवृत्ती
- ३) लेखकाच्या मते 'खरा परिवर्तनवादी' कोणाला म्हणावे?
 - १) समन्वयशील वृत्ती असलेला.
 - २) सम्यक् व समर्पणशील वृत्तीने प्रयत्नशील असलेला
 - ३) संघटनशील वृत्तीचा
 - ४) एकजूट करण्यात प्रयत्नशील असलेला
- ४) परिवर्तनवादी चळवळींमध्ये एकजूट होण्यासाठी अचूक उपाय कोणता?
 - १) विविध चळवळींचे ऐक्य घडवून आणावे.
 - २) संघटनात्मक एकजूट दाखवून संघर्ष करावा.
 - ३) फुटीरतावादी प्रवृत्तीवर सतत प्रहार करून एकजुटीचे महत्त्व वाढवावे.
 - ४) पक्ष किंवा संघटना यांच्यातील दोष व उणिवा घालवून चळवळ उभारावी.
- ५) परिवर्तनवादी संघटनांना यश येण्यासाठी काय उपाय केला पाहिजे?
 - १) परिवर्तनवादी शक्तींची एकजूट झाली पाहिजे.
 - २) प्रस्थापितांना विरोध केला पाहिजे.
 - ३) फुटीरतावाद्यांना सोडून द्यावे.
 - ४) संघटितपणे संघर्ष करावा.

भाषा आकलन कौशल्य उतारा - २४

Read the following passage carefully and answer Q.No's 1 to 5 based on it.

Happy is the man who acquires the habit of reading when he is young. He has secured a life-long source of pleasure, instruction and inspiration. So long as he has his beloved books, he need never feel lonely. He always has a pleasant occupation of leisure moments, so that he need never feel bored. He is the possessor of wealth more precious than gold. Ruskin calls books, "Kings' Treasures" - treasures filled, not with gold and silver and precious stones, but with riches much more valuable than these - knowledge, noble thoughts and high ideals. Poor indeed is the man who does not read, and empty is his life.

The blessings which the reading habit confers on its possessor are many.

Provided we choose the right kind of books, reading gives the highest kind of pleasure. Some books we read simply for pleasure and amusement - for example, good novels, And novels and books of imagination must have their place in everybody's reading. When we are tired, or the brain is weary with serious study, it is a healthy recreation to lose ourselves in some absorbing story written by a master hand.

But to read nothing but books of fiction is like eating nothing but cakes and sweetmeats. As we need plain, wholesome food for the body, so we must have serious reading for the mind. And here we can choose according to our taste, There are many noble books on history, biography, philosophy, religion, travel, and science which we ought to read, and which will give us not only pleasure but an education. And we can develop a taste for serious reading, so that in the end it will give us more solid pleasure than even novels and books of fiction.

Nor should poetry be neglected, for the best poetry gives us noble thoughts and beautiful imaginings clothed in lovely and musical language.

Books are the most faithful of friends. Our friends may change, or die; but our books are always patiently waiting to talk to us. They are never cross, peevish, or unwilling to converse, as our friends sometimes are. No wonder a reader becomes a "book-lover."

- 1) The attitude of author towards the subject is most probably.
Choose the answer option :
1) Repulsive 2) Autocratic 3) Suggestive 4) Arrogant
- 2) Which of the following statements are not true in the context of the passage :
a) Book lovers never feel lonely.
b) Only fiction books provide pleasure.
c) Habit of reading provides pleasure, inspiration throughout one's life.
d) Serious reading is necessary for cultivation of mind.
e) Poetry is compared with cakes and sweetmeats.
Choose the **correct** alternative.
1) (a), (b), (c) 2) (c), (d), (e) 3) (b), (d) 4) (b), (e)
- 3) According to the author, which of the following statements are **correct** ?
a) Reading for only pleasure is desirable.
b) Poetry should be neglected.
c) One can choose books according to his or her taste for serious reading.
d) Reading habit is boon.
e) Poor are those who do not read.
f) Books are always willing to converse with us.
Choose the **correct** alternatives :
1) (a), (b), (e), (f) 2) (c), (d), (e), (f) 3) (b), (c), (e), (f) 4) (d), (c), (b)
- 4) Match the following :
a) Right kind of books i) Noble thoughts
b) Poetry ii) Kings' Treasures
c) Ruskin iii) Pleasure
d) Books on history iv) Education

Answer Options :

	(a)	(b)	(c)	(d)
1)	(i)	(iii)	(ii)	(iv)
2)	(iv)	(ii)	(iii)	(i)
3)	(iii)	(i)	(ii)	(iv)
4)	(ii)	(iv)	(iii)	(i)

5) To read nothing but books of fiction is like

Choose the answer option :

- 1) Eating plain, wholesome food
- 2) Eating only cakes and sweetmeats
- 3) Eating nothing but cakes and chocolates
- 4) Eating nothing but cakes and fruits

भाषा आकलन कौशल्य उतारा -२५

पुढील उतारा वाचून प्रश्न क्रमांक १ ते ५ प्रश्न सोडवा.

प्रबोधनाच्या चळवळीनंतर युरोपात वैचारिक घुसळण झाली. अनेक नामवंत - लॉक, व्होल्टावर, रूसो कान्ट - यांसारख्या तत्त्वज्ञांच्या विचारांनी युरोप भारावून गेला. विवेकवादातून जन्म घेतलेल्या या विचारवंतांनी अठरावे शतक हे युरोपातील प्रबोधन चळवळीचे शतक म्हणून गाजवले.

या चळवळीने नवईन काय दिले ? व्यक्तीला आनंदाची - पूर्णत्वाची स्थिती ही परमेस्वराच्या कृपेनेच (Grace) मिळते आणि अर्थातच ती, त्या (व्यक्तीला) त्याच्या मृत्यूनंतरच मिळते, असे ख्रिश्चन धर्माचे तत्त्वज्ञान सांगते. प्रबोधनाच्या चळवळीतून जे अमृत बाहेर आले ते हे की, पूर्णत्वाची (State of perfection) किंवा आनंदाची (State of happiness) स्थिती प्राप्त करण्यासाठी व्यक्तीला मृत्यूची वाट पाहण्याची गरज नाही ; ही स्थिती वअयक्ती येथेच भूतलावरच, जिवंतपणी अनुभवू शकते, हा विचार! एका फ्रेंच क्रांतिकारकाने युरोपात आनंद ही नवी कल्पना आली ("Happiness is new idea in Europe) अशी ग्वाही दिली. कॉन्डॉरसे (Condoncet) या फ्रेंच तत्त्वज्ञाने नैसर्गिक मुक्ती आणि अमरत्व या इथे या आयुष्यातच आहे, असे सांगितले. अमेरिकन घटनेतील "Pursuit of happiness" या शब्दप्रयोगाचा उगम येथे आहे. न्यूटन आणि लॉक या दोघांच्या विचारांतून प्रबोधन चळवळीतील अनेक संकल्पना पुढे आल्या. न्यूटनने निसर्गाची, तर लॉकने विवेकवादाची कल्पना प्रबोधनाच्या चळवळीत आणली.

माणसाचे अस्तित्व नैसर्गिक असले, तरी त्यात जे जे घडते, ते ते मात्र नैसर्गिक असत नाही ; असे प्रबोधनाच्या चळवळीतील माणसाला वाटते. बाह्यविश्वात आइण मानवी स्वभावातही ज्या ज्या गोष्टी घडतात, त्या त्या गोष्टी संपूर्णतः अनैसर्गिक असतात. उदा श्रीमंत-गरीब, लॉर्ड-सर्फ हे वर्ग किंवा समाजातील आचारपद्धती (Etiquettes), धर्मगुरूंचे किंवा सरंजामदारांचे विशेषाधिकार, राजवाडे आणि झोपडपट्ट्या या सर्वांचे अस्तित्व मान्य आहे; पण हे सर्व अनैसर्गिक आहे, असे न्यूटनने मांडले. नैसर्गिक म्हणजे चांगले आणि अनैसर्गिक म्हणजे वाईट अशी काहीशी गल्लत सामान्य माणसाची झाली असली, तरी न्यूटनच्या या निसर्गकल्पनेने तत्कालीन युरोपाला भारावून टाकले होते.

न्यूटनच्या या विचारधारेला लॉकच्या विवेकवादाची धारा मिळाली. विवेकवादाचा अर्थ मागे आता आहेच. व्यवहारात विवेकवादाचा अर्थ, राजा हा प्रजेचा पिता आहे; किंवा उपवासाला पोहे चालतात पण भात चालत नाही; विशिष्ट वंशाचे किंवा जातीचे लोक जात्याच हुशार असतात अशांसारख्या श्रद्धांना किंवा अंधश्रद्धांना धक्का देणे असा होता. मध्ययुगीन श्रद्धयुक्त, अंधश्रद्धायायुक्त जगाची मोडतोड विवेकवादाने केली. सकारात्मक बाजूने कोणते मानवी संबंध आणि कोणत्या संस्था नैसर्गिक आहेत याचा शोध घेतला गेला. आणि अशा नैसर्गिक संस्थांत राहून आनंद मिळवण्याची वाट मोकळी करून दिली गेली.

म्हणूनच प्रबोधनाच्या चळवळीला विवेकवादाचे युग म्हणून संबोधण्यात येते. जीवनाच्या सर्व क्षेत्रांत एक प्रकारचा आमूलाग्र बदल या चळवळीनंतर दिसून आला. रेने देकार्त, स्पिनोझा, पास्कल, फ्रान्सिस बेकन आणि मिल या तत्त्वज्ञांनी विचारक्षेत्रात

परिवर्तन घडवून आणले. फ्रान्समध्ये व्होल्टायर, मॉन्टेस्क्यू, रूसो आणि डिसोरो या ज्ञानकोशकारांनी राजकीय आणि आर्थिक क्षेत्रांत शास्त्रीय विचारप्रणाली अमलात आणली. त्यांनी त्या काळच्या धर्मविरुद्ध तर आवाज उठवलाच पण त्याशिवाय राजसत्ता हे समाजपरिवर्तनाचे साधन मानले. अँडम स्मिथ, जेरेमी बेन्थन आणि टर्गो यांनी आर्थिक क्षेत्रात विभागाधिष्ठित मानवी व्यवहाराचे महत्त्व जाणले. कान्ट आणि ह्यूम या तत्त्वज्ञांनी तत्त्वज्ञानात व्यक्तीला प्रतिष्ठा प्राप्त करून दिली. थॉमस पेन, जेफसन आणि फ्रँकलीन यांनी त्या युगाचे राकीय सारतत्त्व अजरामर केले.

- १) प्रबोधनाच्या चळवळीतून कोणते तत्त्वज्ञान मांडले गेले ?
 - १) धार्मिक तत्त्वज्ञान सर्वश्रेष्ठ आहे.
 - २) मृत्यूनंतरच्या जीवनाला महत्त्व आहे.
 - ३) जीवनाची सफलता लौकिक जीवनात मिळत असते.
 - ४) जीवनाची सफलता अमरत्वातून मिळत असते.
- २) मानव निर्मिती विषय न्यूटनने काय मत मांडले ?
 - १) मानवी अस्तित्व कृत्रिम आहे
 - २) समाजातील आचारपद्धती ही नैसर्गिक आहे.
 - ३) जे जे मानवनिर्मित आहे ते कृत्रिम आहे
 - ४) जे जे कृत्रिम आहे ते स्वीकारार्ह नाही
- ३) विवेकवादाचा अर्थ काय ?
 - १) अतार्किक विचार समाजातून दूर करणे
 - २) अंधश्रद्धांना धक्का देणे
 - ३) राजा हा प्रजेचा पिता आहे असे मानणे
 - ४) श्रद्धालू जीवनाचा समाजाने स्वीकार करावा यासाठी आग्रह धरणे
- ४) प्रबोधनाच्या चळवळीतून जीवनाच्या क्षेत्रात कोणता बदल झाला ?
 - १) जीवनात आनंदप्राप्ती सुलभ झाली
 - २) धर्माचा पराभव झाला
 - ३) वैज्ञानिक शोध लागले
 - ४) परंपरांपेक्षा शास्त्रीय दृष्टिकोन महत्त्वाचा मानला जाऊ लागला
- ५) प्रस्तुत उतान्यास कोणते शीर्षक देणे योग्य ठरेल ?
 - १) प्रबोधनाचे शिल्पकार
 - २) विवेकवादाचे युग
 - ३) प्रबोधन चळवळीचे फलीत
 - ४) युरोपातील विचारधन

भाषा आकलन कौशल्य उतारा - २६

Read the passage given below carefully and answer the questions based on it given below:

My father would stitch our cloths at Munshi tailors. I had no freedom in asking Munshiji to stitch according to the latest fashions. My father would give him special instructions to stitch loose shirts and pants like his own. He was careful to see that all the cloths that he had purchased was utilized property and Munshiji could not pilfer even an inch of cloth from it. This was the reason why I looked old fashioned and shabby. Nurya looked at my shirt one evening and asked, "Where do you stich them ?" "At Munshi Tailors." I said. "There is a lot of sag in it," he said and asked me to take out the shirt for some time. I took out my shirt and sat in Swaroop Shet's shop on my vest, while Nurya got himself busy alternating it. He was doing it with great care and skill. He also removed the dull white plastic buttons and

[illegible]

passage is most probably about.

a) Business partnership b) Friendship c) Tailoring

2) b and c only 3) a and c only 4) a, b and c

What was the contributions of Nurya to the change in the narrator's life ?

As :

a) Taking the narrator to hotels
b) Introducing the narrator to the world of latest fashions
c) Giving the narrator loan for business
d) Changing the narrator's cloths

Why did the speaker's father not give him pocket money ?

As :

a) Because the speaker was employed
b) Because the father was saving money for the speaker's future.
c) Because the father thought that money spoils children.
d) Because the father was poor.

How much money did Nurya charge from the speaker for altering his shirt ?

As :

a) Fifty rupees 2) Fifty rupees 3) Hundred rupees 4) No money

- [illegible]

- passage is most probably about.
- a) Business partnership b) Friendship c) Tailoring
- 2) b and c only 3) a and c only 4) a, b and c
- What was the contributions of Nurya to the change in the narrator's life ?
- As :
- a) bringing the narrator to hotels
b) introducing the narrator to the world of latest fashions
c) giving the narrator loan for business
d) changing the narrator's cloths
- Why did the speaker's father not give him pocket money ?
- As :
- a) because the speaker was employed
b) because the father was saving money for the speaker's future.
c) because the father thought that money spoils children.
d) because the father was poor.
- How much money did Nurya charge from the speaker for altering his shirt ?
- As :
- a) Fifty rupees 2) Fifty rupees 3) Hundred rupees 4) No money

passage is most probably about.

a) Business partnership b) Friendship c) Tailoring

2) b and c only 3) a and c only 4) a, b and c

What was the contributions of Nurya to the change in the narrator's life ?

As :

a) Taking the narrator to hotels
b) Introducing the narrator to the world of latest fashions
c) Giving the narrator loan for business
d) Changing the narrator's cloths

Why did the speaker's father not give him pocket money ?

As :

a) Because the speaker was employed
b) Because the father was saving money for the speaker's future.
c) Because the father thought that money spoils children.
d) Because the father was poor.

How much money did Nurya charge from the speaker for altering his shirt ?

As :

a) Fifty rupees 2) Fifty rupees 3) Hundred rupees 4) No money

- [illegible]

- passage is most probably about.
- a) Business partnership b) Friendship c) Tailoring
- 2) b and c only 3) a and c only 4) a, b and c
- What was the contributions of Nurya to the change in the narrator's life ?
- As :
- a) Taking the narrator to hotels
b) Introducing the narrator to the world of latest fashions
c) Giving the narrator loan for business
d) Changing the narrator's cloths
- Why did the speaker's father not give him pocket money ?
- As :
- a) Because the speaker was employed
b) Because the father was saving money for the speaker's future.
c) Because the father thought that money spoils children.
d) Because the father was poor.
- How much money did Nurya charge from the speaker for altering his shirt ?
- As :
- a) Fifty rupees 2) Fifty rupees 3) Hundred rupees 4) No money

[illegible]

- [illegible]

- passage is most probably about.
- a) Business partnership b) Friendship c) Tailoring
- 2) b and c only 3) a and c only 4) a, b and c
- What was the contributions of Nurya to the change in the narrator's life ?
- As :
- a) Taking the narrator to hotels
b) Introducing the narrator to the world of latest fashions
c) Giving the narrator loan for business
d) Changing the narrator's cloths
- Why did the speaker's father not give him pocket money ?
- As :
- a) Because the speaker was employed
b) Because the father was saving money for the speaker's future.
c) Because the father thought that money spoils children.
d) Because the father was poor.
- How much money did Nurya charge from the speaker for altering his shirt ?
- As :
- a) Fifty rupees 2) Fifty rupees 3) Hundred rupees 4) No money

[illegible]

- [illegible]

- [illegible]

- passage is most probably about.
- a) Business partnership b) Friendship c) Tailoring
- 2) b and c only 3) a and c only 4) a, b and c
- What was the contributions of Nurya to the change in the narrator's life ?
- As :
- a) bringing the narrator to hotels
b) introducing the narrator to the world of latest fashions
c) giving the narrator loan for business
d) changing the narrator's cloths
- Why did the speaker's father not give him pocket money ?
- As :
- a) because the speaker was employed
b) because the father was saving money for the speaker's future.
c) because the father thought that money spoils children.
d) because the father was poor.
- How much money did Nurya charge from the speaker for altering his shirt ?
- As :
- a) Fifty rupees 2) Fifty rupees 3) Hundred rupees 4) No money

passage is most probably about.

a) Business partnership b) Friendship c) Tailoring

2) b and c only 3) a and c only 4) a, b and c

What was the contributions of Nurya to the change in the narrator's life ?

As :

a) Taking the narrator to hotels
b) Introducing the narrator to the world of latest fashions
c) Giving the narrator loan for business
d) Changing the narrator's cloths

Why did the speaker's father not give him pocket money ?

As :

a) Because the speaker was employed
b) Because the father was saving money for the speaker's future.
c) Because the father thought that money spoils children.
d) Because the father was poor.

How much money did Nurya charge from the speaker for altering his shirt ?

As :

a) Fifty rupees 2) Fifty rupees 3) Hundred rupees 4) No money

- [illegible]

उत्तरे : उतारे, मराठी आणि इंग्रजी भाषा आकलन कौशल्य

भाषा आकलन कौशल्य उतारा - १

१- २-२ ३-४ ४-४ ५-४

भाषा आकलन कौशल्य उतारा - २

1-1 2-1 3-3 4-2 5-4

भाषा आकलन कौशल्य उतारा - ३

१-३ २-२ ३-१ ४-४ ५-३

भाषा आकलन कौशल्य उतारा - ४

1-1 2-3 3-1 4-2 5-2

भाषा आकलन कौशल्य उतारा - ५

१-३ २-२ ३-३ ४-१ ५-३

भाषा आकलन कौशल्य उतारा - ६

1-2 2-4 3-3 4-2 5-3

भाषा आकलन कौशल्य उतारा - ७

१-२ २-४ ३-१ ४-४ ५-३ ६-३

भाषा आकलन कौशल्य उतारा - ८

1-4 2-3 3-4 4-4 5-1

भाषा आकलन कौशल्य उतारा - ९

१-३ २-२ ३-१ ४-३ ५-४

भाषा आकलन कौशल्य उतारा - १०

1-3 2-3 3-1 4-2 5-3 6-4
7-4

भाषा आकलन कौशल्य उतारा - ११

१-४ २-२ ३-२ ४-४ ५-३

भाषा आकलन कौशल्य उतारा - १२

1-3 2-2 3-4 4-3 5-4

भाषा आकलन कौशल्य उतारा - १३

१-२ २-३ ३-१ ४-२ ५-४

भाषा आकलन कौशल्य उतारा - १४

1-3 2-4 3-2 4-2 5-3

भाषा आकलन कौशल्य उतारा - १५

१-४ २-२ ३-४ ४-३ ५-१

भाषा आकलन कौशल्य उतारा - १६

1-2 2-4 3-3 4-1 5-4

भाषा आकलन कौशल्य उतारा - १७

१-२ २-४ ३-३ ४-४ ५-३

भाषा आकलन कौशल्य उतारा - १८

1-2 2-3 3-4 4-2 5-2

भाषा आकलन कौशल्य उतारा - १९

१-२ २-३ ३-१ ४-२ ५-४

भाषा आकलन कौशल्य उतारा - २०

1-3 2-4 3-2 4-2 5-3

भाषा आकलन कौशल्य उतारा - २१

१-४ २-२ ३-३ ४-१ ५-१

भाषा आकलन कौशल्य उतारा - २२

1-4 2-3 3-4 4-1 5-3

भाषा आकलन कौशल्य उतारा - २३

१-३ २-४ ३-२ ४-३ ५-१

भाषा आकलन कौशल्य उतारा - २४

1-3 2-4 3-2 4-3 5-2

भाषा आकलन कौशल्य उतारा - २५

१- २- ३- ४- ५-

भाषा आकलन कौशल्य उतारा - २६

1- 2- 3- 4- 5-